

**Centrum Studiów Podyplomowych Krakowskiej Akademii
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego**

STUDIA PODYPLOMOWE

RACHUNKOWOŚĆ

Tadeusz Świętek

**METODYKA PŁACENIA PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB
FIZYCZNYCH ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM SPOSOBÓW NA JEGO
OBNIŻENIE**

**PRACĘ PRZYGOTOWANO POD KIERUNKIEM
Doc. dr Alicji Dziuba-Burczyk**

KRAKÓW 2010

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
Rozdział 1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB FIZYCZNYCH	5
1.1 Podatek dochodowy jako element systemu podatkowego państwa.....	5
1.2 Przedmiot opodatkowania.....	7
1.3 Podmiot opodatkowania.....	9
1.4 Sposoby obliczania podatku.....	9
Rozdział 2. ZARZĄDZANIE PODATKIEM DOCHODOWYM – WYBRANE ZAGADNIENIA	11
2.1 Istota zarządzania podatkiem dochodowym.....	11
2.1.1 Minimalizacja podatku.....	11
2.1.2 Oddalanie w czasie zapłaty podatku.....	13
2.1.3 Ograniczanie ryzyka podatkowego.....	14
2.1.4 Ograniczanie kosztów prowadzenia ewidencji.....	14
2.2 Racjonalne wykorzystanie przepisów prawa.....	15
2.2.1 Roczny okres użytkowania środka trwałego – kredyt podatkowy.....	15
2.2.2 Ograniczenie amortyzacji sposobem na drogie samochody osobowe.....	16
2.2.3 Sprzedaż domu przed upływem 5 lat od wybudowania	18
2.2.4 Składki na ubezpieczenie społeczne w kosztach podatkowych.....	19
2.2.5 Zatrudnienie własnego, uczącego się dziecka	20
2.2.6 Leasing operacyjny sposobem na zmniejszenie podatku.....	21
Rozdział 3. UNIKANIE PODATKU I OSZUSTWA PODATKOWE	23

3.1	Oszustwa związane z zatrudnieniem.....	23
3.2	Oszustwa związane z ukrywaniem przychodu.....	24
3.3	Fikcyjne koszty i kupowanie faktur.....	25
3.4	Zerowy podatek.....	27
3.5	Szara strefa w Polsce.....	28
Rozdział 4.	ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA NADUŻYCIA PODATKOWE.....	29
4.1.	Czynności sprawdzające i kontrolne.....	29
4.2..	Kary za przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe.....	31
4.3.	Unikanie odpowiedzialności – „czynny żal”.....	34
4.4.	Zmniejszenie kary – dobrowolne poddanie się odpowiedzialności.....	36
	WNIOSKI KOŃCOWE.....	38
	SPIS TABEL.....	42
	BIBLIORGRAFIA.....	43

WSTĘP

Poziom skomplikowania systemu podatkowego, a co za tym idzie postrzegania państwa i jego organów przez podatników jest jednym z najistotniejszych elementów przyczyniających się do powstawania szarej strefy. Ze względu na ilość i uciążliwość przeszkód biurokratycznych w prowadzeniu działalności gospodarczej podatnicy co do zasady postrzegają państwo i jego organy jako wrogów. Dodatkowo, panujące powszechnie przekonanie, że płacone podatki są marnotrawione, sprzyja temu, że podatnicy dość powszechnie i dość łatwo dają sobie przyzwolenie na omijanie przepisów prawa podatkowego. Istotną rolę w przyczynianiu się do powstawania szarej strefy odgrywa również wysokie obciążenie pracy kosztami pozapłacowymi – podatkami oraz składkami ubezpieczeniowymi.

Na ten problem składają się dwa czynniki: bardzo niski poziom kwoty wolnej od podatku (ok. dziesięciokrotnie niższy niż w wielu krajach UE) oraz brak kwoty wolnej w przypadku składek ubezpieczeniowych.

W przypadku, gdy szara strefa w danej branży lub regionie zaczyna przekraczać pewien udział, wielu uczciwych przedsiębiorców staje przed trudnym wyborem: płacąc uczciwie podatki staną się niekonkurencyjni w stosunku do nieuczciwych konkurentów i zbankrutują lub sami zaczną działać w szarej strefie. Większość – z oczywistych względów – wybiera to drugie rozwiązanie. Zwłaszcza, że w Polsce wciąż bardzo rzadko podatników niedeklarujących swoich dochodów dotyczą jakiegokolwiek negatywne konsekwencje. Istnieją całe enklawy, w których działanie prawa podatkowego zdaje się być całkowicie zawieszona: obszary takie jak słynny i do niedawna działający Stadion X-lecia i jego odpowiedniki w całej Polsce, giełdy samochodowe i komputerowe, branża budowlano-remontowa (w zakresie usług dla osób fizycznych), opieka nad dziećmi i pomoc domowa, korepetycje, warsztaty samochodowe, obrót używanymi towarami i wiele, wiele innych. Można wiele zrobić aby uczciwie płacić podatki i jednocześnie obniżyć ich wysokość poprzez racjonalne działanie.

Celem pracy jest próba przeanalizowania niektórych zapisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych i wyciągnięcie z nich wniosków mających wpływ na obniżenie płacenia tego podatku.

Należy wyróżnić trzy sposoby płacenia podatku :

- postępowanie zgodnie z przepisami prawa przy wykorzystaniu praw i obowiązków podatnika,

- działanie mające na względzie przede wszystkim zminimalizowanie obciążeń podatkowych poprzez wykorzystanie luk w przepisach podatkowych. Pomocnymi są tutaj wnioski o indywidualną interpretację przepisów prawa,

- działania mające na celu uzyskanie albo sporządzenie dowodów księgowych nie odzwierciedlających rzeczywistych zdarzeń gospodarczych, które służą obniżeniu obciążeń podatkowych podatnika. Są to oszustwa podatkowe.

Należy również wspomnieć o sposobie na niepłacenie podatków jakim jest działalność w tzw. „szarej strefie”.

Niniejszą pracę podzielono na cztery rozdziały.

W pierwszym bardzo ogólnie omówiono system podatkowy w Polsce z umiejscowieniem w nim podatku dochodowego od osób fizycznych.

W drugim rozdziale przedstawiono istotę zarządzania podatkiem dochodowym i dokonano analizy zapisów ustawowych znajdując w wyniku tego kilka sposobów na legalne obniżanie płacenia podatku dochodowego. W rozdziale tym, w zebranych materiale badawczym, zwrócono uwagę na występowanie dwóch grup instrumentów podatkowych. Pierwsza z nich to narzędzia celowo stworzone przez ustawodawcę, który zostawił podatnikowi wybór w zakresie możliwości korzystania z nich. To podatnik sam decyduje, czy skorzystanie z danego instrumentu podatkowego jest dla niego podatkowo korzystne czy też nie. Druga grupa instrumentów to narzędzia będące wynikiem luk prawnych, nieścisłości w prawie podatkowym, Ich wykorzystanie przez podatników, chociaż niezabronione prawem, co czyni z nich działanie legalne, nie było zamierzonym celem ustawodawcy.

W trzecim rozdziale przytoczono przykłady najczęściej popełnianych oszustw podatkowych ku przestrodze podatników sądzących, że tylko oni wiedzą o takich sposobach obniżania zobowiązań podatkowych, podczas gdy od wielu lat sposoby te znane są organom podatkowym.

W czwartym rozdziale omówiono natomiast konsekwencje jakie mogą spotkać nierzetelnego lub pozbawionego podstawowej wiedzy podatnika. Są to przestępstwa i wykroczenia skarbowe. Przedstawiono także sposoby na złagodzenie kar jakie może otrzymać podatnik to jest tzw. „czynny żal” i dobrowolne poddanie się odpowiedzialności.

Zagadnienia te z punktu widzenia praktyki są bardzo istotne albowiem podatnik działając w dobrej wierze i płacąc w należnej wysokości oraz terminowo podatki jest ciągle narażony na udowodnienie wykroczenia skarbowego chociażby ze względu na interpretację przepisów podatkowych.

Rozdział 1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB FIZYCZNYCH

1.1. Podatek dochodowy jako element systemu podatkowego państwa

Podatek to obowiązkowe świadczenie pieniężne pobierane przez związek publicznoprawny (państwo, jednostka samorządu terytorialnego) bez konkretnego, bezpośredniego świadczenia wzajemnego. Zebrane podatki są wykorzystywane na potrzeby ustalone przez organ pobierający. Współcześnie środki pieniężne z podatków trafiają do skarbu państwa, województwa, powiatu albo gminy, które dzięki temu mogą inwestować w rozwój infrastruktury, wojska, policji, oświaty, służby zdrowia, itp. Obecnie uznaje się, iż podatki są świadczeniami pieniężnymi, jednakże w historii znane były również podatki świadczone w innych niż pieniądź dobrach. Zgodnie z polskim prawem daniny, aby zostały uznane za podatki muszą posiadać cztery cechy: nieodpłatność, przymusowość, powszechność, bezzwrotność.

Najwyższym rangą aktem prawnym w polskim systemie podatkowym jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Ustanawia ona zasady nadrzędne, według których należy interpretować ustawy oraz akty niższej rangi, a normy sprzeczne z Konstytucją są nieważne. Takie rozważania teoretyczne mają również wymiar bardzo praktyczny, na przykład to właśnie Konstytucji zawdzięczamy odliczanie ulg po ich uchyleniu na zasadzie tzw. praw nabytych.

Prawne podstawy nakładania obowiązków podatkowych stanowi obowiązująca od dnia 17 października 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹ W art. 217 postanawia ona że:

1. nakładanie:
  - o podatków,
  - o innych danin publicznych,
2. określanie:
  - o podmiotów opodatkowania,
  - o przedmiotów opodatkowania,
  - o stawek podatkowych,

---

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02.04.1997r.(Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483. art. 217)

- o kategorii podmiotów zwolnionych od podatków,
- o zasad przyznawania ulg i umorzeń podatkowych

może następować wyłącznie w drodze ustawy.

W polskim systemie podatkowym funkcjonują również umowy międzynarodowe - umowy w sprawie zapobieżenia podwójnemu opodatkowaniu. Zgodnie z art.9 Konstytucji Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego, co w praktyce oznacza, że umowy ratyfikowane, zawarte za zgodą Sejmu, są ważniejsze od ustaw krajowych. W praktyce prawa podatkowe ustawy podatkowe często odwołują się bezpośrednio do postanowień takich umów, np. art. 4a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Na polski system podatkowy składa się dwanaście tytułów podatkowych, objętych materialnym szczególnym prawem podatkowym. Pojęcie podatku zostało zdefiniowane w art. 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa² jako publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe i bezzwrotne świadczenie pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej. Przepisy Ordynacji podatkowej stosuje się również do opłat i innych nie podatkowych należności budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego, do których ustalania lub określania uprawnione są organy podatkowe, oraz opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych.

Zasadniczy podział podatków jest następujący:

1. bezpośrednio, czyli:

- o podatek dochodowy od osób fizycznych,
- o podatek dochodowy od osób prawnych,
- o podatek od spadków i darowizn,
- o podatek od czynności cywilnoprawnych,
- o podatek rolny,
- o podatek leśny,
- o podatek od nieruchomości,
- o podatek od środków transportowych,
- o podatek tonażowy.

2. pośrednie:

---

² Ustawa z dnia 29.08.1997r.Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.)

- podatek od towarów i usług,
- podatek akcyzowy,
- podatek od gier.

Część materialna ogólna i część proceduralna prawa podatkowego została uregulowana przepisami Ordynacji podatkowej³. Jej przepisy stosuje się do:

- podatków, opłat oraz nie podatkowych należności budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, do których ustalania lub określania uprawnione są organy podatkowe,
- opłaty skarbowej oraz opłat, o których mowa w przepisach o podatkach i opłatach lokalnych,
- spraw z zakresu prawa podatkowego innych niż wymienione wyżej, należących do właściwości organów podatkowych.

1.2. Przedmiot opodatkowania

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (pdof)⁴ reguluje opodatkowanie podatkiem dochodowym dochodów uzyskanych przez osoby fizyczne.

Opodatkowaniu podatkiem dochodowym podlegają wszelkiego rodzaju dochody, z wyjątkiem dochodów wymienionych w art. 21, 52, 52a i 52c ustawy o pdof⁵ oraz dochodów, od których na podstawie przepisów Ordynacji podatkowej zaniechano poboru podatku.

Jeżeli podatnik uzyskuje dochody z więcej niż jednego źródła, przedmiotem opodatkowania w danym roku podatkowym jest suma dochodów ze wszystkich źródeł przychodów. Dochodem ze źródła przychodów, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, jest nadwyżka sumy przychodów z tego źródła nad kosztami ich uzyskania osiągnięta w roku podatkowym. Jeżeli koszty uzyskania przekroczą sumę przychodów, różnica jest stratą ze źródła przychodów.

Za dochody (przychody) osiągnane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uważa się w szczególności dochody (przychody) takie jak (art.10 ust.1 ustawy o pdof⁶) :

---

³ Ustawa z dnia 29.08.1997r.Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.)

⁴Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

⁵ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

⁶ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

1) stosunek służbowy, stosunek pracy, w tym spółdzielczy stosunek pracy, członkostwo w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub innej spółdzielni zajmującej się produkcją rolną, praca nakładcza, emerytura lub renta;

2) działalność wykonywana osobiście;

3) pozarolnicza działalność gospodarcza;

4) działy specjalne produkcji rolnej;

5) najem, podnajem, dzierżawa, poddzierżawa oraz inne umowy o podobnym charakterze, w tym również dzierżawa, poddzierżawa działów specjalnych produkcji rolnej oraz gospodarstwa rolnego lub jego składników na cele nierolnicze albo na prowadzenie działów specjalnych produkcji rolnej, z wyjątkiem składników majątku związanych z działalnością gospodarczą;

6) kapitały pieniężne i prawa majątkowe, w tym odpłatne zbycie praw majątkowych innych niż wymienione w pkt. 8 lit. a - c;

7) odpłatne zbycie, z zastrzeżeniem ust. 2:

a) nieruchomości lub ich części oraz udziału w nieruchomości,

b) spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego lub użytkowego oraz prawa do domu w spółdzielni mieszkaniowej,

c) prawa wieczystego użytkowania gruntów,

d) innych rzeczy,

- jeżeli odpłatne zbycie nie następuje w wykonaniu działalności gospodarczej i zostało dokonane w przypadku odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych określonych w lit. a - c - przed upływem pięciu lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło nabycie lub wybudowanie, a innych rzeczy - przed upływem pół roku, licząc od końca miesiąca, w którym nastąpiło nabycie; w przypadku zamiany okresy te odnoszą się do każdej z osób dokonującej zamiany;

8) inne źródła.

Przepisy regulujące zasady opodatkowania stosuje się z uwzględnieniem umów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, których stroną jest Rzeczpospolita Polska.

Poza zakresem ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych pozostają przychody:

- z działalności rolniczej, z wyjątkiem przychodów z działów specjalnych produkcji rolnej,
- z gospodarki leśnej w rozumieniu ustawy o lasach oraz ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia,

- podlegające przepisom o podatku od spadków i darowizn,
- wynikające z czynności, które nie mogą być przedmiotem prawnie skutecznej umowy,
- z tytułu podziału wspólnego majątku małżonków w wyniku ustania lub ograniczenia małżeńskiej wspólności majątkowej oraz przychodów z tytułu wyrównania dorobków po ustaniu rozdzielnosci majątkowej małżonków lub śmierci jednego z nich,
- armatora opodatkowane na zasadach wynikających z ustawy z dnia 24 sierpnia 2006 r. o podatku tonażowym⁷, z zastrzeżeniem art. 24a ust. 1a,
- ze świadczeń na zaspokojenie potrzeb rodziny, o których mowa w art. 27 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, objętych wspólnością majątkową małżeńską.

1.3. Podmiot opodatkowania

Podatek dochodowy od osób fizycznych jest podatkiem osobistym, co oznacza, że podatnikiem jest każda osoba fizyczna osiągająca dochód.

Na osobach fizycznych mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ciąży nieograniczony obowiązek podatkowy. Oznacza to, że osoby te podlegają obowiązkowi podatkowemu w Polsce od całości uzyskanych dochodów (przychodów) bez względu na miejsce położenia źródeł przychodów.

Za osobę mającą miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uważa się osobę fizyczną, która:

- 1) posiada na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej centrum interesów osobistych lub gospodarczych (ośrodek interesów życiowych) lub
- 2) przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dłużej niż 183 dni w roku podatkowym.

Osoby fizyczne, jeżeli nie mają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miejsca zamieszkania, podlegają obowiązkowi podatkowemu tylko od dochodów (przychodów) osiąganych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (ograniczony obowiązek podatkowy).

1.4. Sposoby obliczania podatku

Ustawa przewiduje następujące sposoby obliczania podatku:

---

⁷ Ustawa z dnia 24.08.2006r. o podatku tonażowym (Dz. U. z 2006 r. Nr 183, poz. 1353 ze zm.)

- według skali podatkowej (w 2010 r. obowiązuje taka sama skala jak w 2009 r.) – art.27 ust.1 ustawy o pdof.⁸

Tabela 1 Skala podatku dochodowego od osób fizycznych na 2010 r.

Podstawa obliczenia podatku w złotych		Podatek wynosi
Ponad	do	
	85 528	18% minus kwota zmniejszająca podatek 556 zł 02 gr
85 528		14 839 zł 02 gr + 32% nadwyżki ponad 85 528 zł

Źródło : art.27 ust.1 Ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

- 19% podatek od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej lub z działów specjalnych produkcji rolnej (wybór tego sposobu opodatkowania następuje poprzez pisemne oświadczenie złożone przez podatnika; dochodów opodatkowanych w ten sposób nie łączy się z dochodami z innych źródeł) – art. 30c ustawy o pdof,⁹
- ryczałty; dochodów (przychodów), od których zgodnie z przepisami art. 29, 30, 30a i 44 ust.4 ustawy o pdof ¹⁰ pobiera się podatek w formie ryczałtu nie łączy się z dochodami (przychodami) z innych źródeł,
- 19% podatek od dochodów z kapitałów pieniężnych, przykładowo z odpłatnego zbycia papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych (dochodów opodatkowanych w ten sposób nie łączy się z dochodami z innych źródeł) – art. 30b ustawy o pdof,¹¹
- 19% podatek od dochodu uzyskanego z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw określonych w art. 10 ust. 1 pkt 8 lit.a)-c) ustawy o pdof ¹² nabytych po dniu 31 grudnia 2006r. (jeżeli nabycie nieruchomości i praw majątkowych nastąpiło do dnia 31 grudnia 2006 r. opodatkowanie następuje według „starych” zasad – 10% przychodu, zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw)¹³

⁸ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

⁹ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

¹⁰ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

¹¹ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

¹² Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

¹³ Ustawa z dnia 16.11.2006r. o zmianie ustawy o podatku doch. od os.fiz.(Dz. U. z 2006 r. Nr 217, poz. 1588)

Rozdział 2. RACJONALNE WYKORZYSTANIE PRZEPISÓW PRAWA - WYBRANE ZAGADNIENIA

2.1. Istota zarządzania podatkiem dochodowym

2.1.1. Minimalizacja podatku

Minimalizacja obciążenia podatkowego, a tym samym maksymalizacja zysku netto jest podstawowym celem zarządzania podatkami. Podatek jest pewnego rodzaju ingerencją państwa w prawa podmiotowe podatnika. Z uwagi na to płacenie podatków jest postrzegane jako uciążliwy obowiązek. Dlatego też normalną postawą podatnika jest dążenie do minimalizacji obciążenia podatkowego w ramach obowiązującego prawa.¹⁴ Realizacja celów podatkowych możliwa jest tylko pod warunkiem istnienia możliwości wyboru sposobu postępowania przy realizacji obowiązku podatkowego.

Podstawowym prawem podatnika jest prawo do powstrzymania się od podejmowania wszelkich działań, które mogą skutkować nałożeniem podatku. Aby nic nie płacić nie należy posiadać, nie należy zarabiać oraz dokonywać jakichkolwiek transakcji. W prowadzeniu działalności gospodarczej nie jest zatem możliwa (legalnie) całkowita eliminacja wydatków podatkowych. Przedsiębiorca posiada jednak potencjalne możliwości wyboru. Wynikają one z dwóch przyczyn. Po pierwsze, z samej natury podatku, którego konstrukcja i ekonomiczny mechanizm funkcjonowania mogą pozostawiać swobodę działania. Po drugie, możliwości wyboru wynikają z treści norm prawnych oraz sposobu regulacji poszczególnych obciążeń. Potencjalne możliwości wyboru stają się faktycznymi, jeżeli podatnik ma prawo, na podstawie przepisów, do ich zastosowania.¹⁵

Przepisy podatkowe pozostawiają podatnikom pewne „pole manewru”, wyznaczone przez podatkowe prawa wyboru. Kluczowe znaczenie dla zarządzania ma zatem ich identyfikacja oraz umiejętność wykorzystania w realizacji celów przedsiębiorstwa. Odbywa się to poprzez analizę norm prawnych. Możliwości wyboru mogą być wyrażone bezpośrednio lub pośrednio. Wyrażenie bezpośrednio oznacza zapisanie możliwych sposobów postępowania lub rozliczania wprost w treści przepisów (np. uproszczona ewidencja w postaci podatkowej księgi przychodów i rozchodów dopuszczalna jest przy wartości sprzedaży do 1.200.000

---

¹⁴ J.Szlęzak-Matuszewicz *Zarządzanie podatkami* – Wydawnictwo Szkoła Gówna Handlowa Warszawa 2008 r. s.22

¹⁵ M.Poszwa *Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie* – Wydawnictwo C.H.Beck Warszawa 2007 r. s.19

euro). Znaczna część możliwości wyboru wynika pośrednio z przepisów podatkowych. Oznacza to, że możliwości te nie są zapisane wprost, ale wynikają z analizy treści przepisów podatkowych. Ważne znaczenie dla ich identyfikacji ma konstytucyjna zasada, że obowiązek podatkowy powinien być wyrażony w sposób konkretny. Oznacza to, że brak konkretnych zapisów w przepisach podatkowych wiąże się z możliwością zastosowania różnych sposobów postępowania, z którymi to wiążą się różne konsekwencje podatkowe (np. wybór między kredytem a leasingiem może wiązać się z uzyskaniem oszczędności podatkowych).

Tabela 2 Działania minimalizujące obciążenie przedsiębiorstw podatkiem dochodowym.

Podatkowe prawa wyboru	Instrumenty podatkowe
Forma prawna prowadzenia działalności	<ul style="list-style-type: none"> - osoba fizyczna - jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej (np. spółka cywilna) - osoba prawna
Forma opodatkowania	<ul style="list-style-type: none"> - zasady ogólne z podatkiem progresywnym - zasady ogólne z podatkiem liniowym - ryczałt od przychodów ewidencjonowanych - karta podatkowa
Metoda amortyzacji	<ul style="list-style-type: none"> - liniowa - degresywna - jednorazowy odpis amortyzacyjny dla małych podatników
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> - środki własne - kredyt - leasing
Siedziba przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> - kraj - specjalne strefy ekonomiczne - zagranica (w tym raje podatkowe)

Źródło : opracowanie własne

Najprostszym, najłatwiejszym do wyobrażenia sposobem ucieczki przed obciążeniem podatkowym jest powstrzymanie się z realizacją podatkowego stanu faktycznego. Wykorzystując ten sposób oddziaływania na treść zobowiązania podatkowego w aspekcie czasu, podmiot podatkowy powinien zatem zaniechać podejmowania działań stanowiących

treść normy prawno-podatkowej w okresie, w którym urzeczywistnienie podatkowego stanu faktycznego spowodowałoby wzrost obciążenia podatkowego. Przykładowo, właściciel przedsiębiorstwa przewozowego wiedząc, że zimą uzyskuje niższe przychody może powstrzymać się z zakupem kolejnego samochodu ciężarowego do wiosny. Wtedy bowiem podatek od środków transportowych związany z faktem bycia właścicielem takiego pojazdu bez trudu zostanie pokryty z wyższych przychodów uzyskanych również dzięki wykorzystaniu nowego środka transportu. Także podatnik podatku dochodowego od osób fizycznych, obserwując progresywną skalę podatkową ma pełne prawo powstrzymać się w danym roku z osiągnięciem kolejnego przychodu, który – po zmniejszeniu o koszty uzyskania – byłby opodatkowany przy zastosowaniu wyższej stawki podatkowej. W konsekwencji, podmiot taki może odłożyć realizację podatkowego stanu faktycznego na kolejny rok podatkowy, w którym jego przewidywane dochody będą niższe albo w którym planuje on wybór tzw. podatku liniowego.¹⁶

2.1.2. Oddalanie w czasie zapłaty podatku

Odsuwanie w czasie zapłaty podatku bazuje na wartości pieniądza w czasie. Mimo, że nominalnie wielkość zobowiązania podatkowego płaconego dziś i jutro nie zmienia się, realnie są to dwie różne wielkości. Ustawodawca stworzył określone instrumenty podatkowe pozwalające na przesunięcie w czasie zapłaty podatku. Wykorzystanie ich przez podatnika skutkuje korzyścią, którą można porównać do kredytu kupieckiego. Finansowym odzwierciedleniem tej korzyści jest wielkość stopy procentowej uzyskanej od wartości zobowiązania podatkowego. Im jest ona większa, tym korzyść jest większa.

Do instrumentów takich zaliczyć można :

- kredyt podatkowy
- możliwość kwartalnego rozliczania podatku dochodowego
- polityka przedsiębiorstwa w zakresie płacenia zaliczki listopadowej
- rozliczenie straty podatkowej
- zastosowanie przepisów ordynacji podatkowej umożliwiających otrzymanie ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych

2.1.3. Ograniczanie ryzyka podatkowego

---

¹⁶ A.Nita *Czynnik czasu w prawie podatkowym, studium z dziedziny zobowiązań podatkowych* – Wydawnictwo Difin Warszawa 2007 s.76

Wszelkie działania podatnika wiążą się z występowaniem ryzyka. Ryzyko podatkowe dotyczy takich zdarzeń, których wystąpienie lub brak może mieć negatywny wpływ na realizację celów wyznaczonych w ramach polityki podatkowej przedsiębiorstwa. Istota ryzyka podatkowego polega na braku pewności co do konsekwencji podatkowych działań podatnika – podjętych lub takich, które będą podjęte w przyszłości. Konsekwencje mogą mieć charakter finansowy (odsetki karne, utrata prawa do ulg, karne stawki podatku), biznesowy (obniżona konkurencyjność produktów, utrata reputacji, nieprawidłowości w sprawozdaniach finansowych, nieefektywność podatkowa wynikająca ze wzrostu obciążeń podatkowych), karny (odpowiedzialność karno-skarbowa).

Mając na uwadze istnienie ryzyka podatkowego, podatnik powinien podejmować takie działania, które spowodują, że ryzyko to będzie jak najniższe. Działania te związane są z wykorzystaniem ustawowych instrumentów podatkowych, czyli takich, których istnienie regulowane jest aktem prawnym (interpretacja przepisów prawa podatkowego, krajowa informacja podatkowa), oraz takich których istnienie zależy wyłącznie od woli podatnika (stosowanie prostych form rozliczeń – np. ryczałt, stosowanie uproszczonej ewidencji zamiast ksiąg rachunkowych).

2.1.4. Ograniczanie kosztów prowadzenia ewidencji

Istotą zarządzania podatkami jest wpływanie na ryzyko podatkowe przedsiębiorstwa oraz na wydatki podatkowe. Minimalizacja wydatków podatkowych polega na wykorzystaniu możliwości wyboru w zakresie sposobu prowadzenia działalności oraz sposobu rozliczania podatkowego operacji gospodarczych. Podatnik ma wpływ na kształtowanie wydatków administracyjnych i zarządczych przedsiębiorstwa. Wydatki administracyjne mogą być kształtowane poprzez wybór :

- sposobu prowadzenia ewidencji (prowadzenie ewidencji w postaci podatkowej księgi przychodów i rozchodów jest tańsze od prowadzenia ksiąg rachunkowych,
- sposobu dokonywania rozliczeń (kwartalne rozliczanie zaliczek jest tańsze od zaliczek obliczanych miesięcznie – mniej pracy z ich ustalaniem),
- organizacji rozliczeń (zlecenie prowadzenia ewidencji i rozliczeń podmiotom zewnętrznym jest tańsze od zatrudniania etatowych pracowników księgowości).

2.2. Racjonalne wykorzystanie przepisów prawa

2.2.1. Roczny okres użytkowania środka trwałego – kredyt podatkowy

Jeżeli podatnik nabędzie lub wytworzy we własnym zakresie składnik majątku wymieniony w art.22a ust.1 i art.22b ust.1 ustawy o pdof¹⁷ o wartości przekraczającej 3.500 zł to ma prawo samodzielnie decydować czy zaliczyć go do środków trwałych albo wartości niematerialnych i prawnych czy też nie. Podstawowym kryterium, które obowiązuje przy kwalifikowaniu składników majątku do środków trwałych jest przewidywany okres użytkowania. Jeżeli podatnik uzna, że będzie go używał nie dłużej niż rok to może wydatek wliczyć jednorazowo w koszty uzyskania przychodów. Wówczas nie wprowadza składnika majątku do ewidencji środków trwałych¹⁸. Sytuacja komplikuje się wówczas gdy podatnik zdecyduje, że zatrzyma ten składnik majątku na dłużej. Nie musi to być jednak problem lecz świadome działanie w sytuacji gdy podatnik ma duży dochód i nie chce zapłacić podatku dochodowego ponieważ woli w danym momencie przeznaczyć środki na bieżącą działalność. Podatnik wówczas (to jest w pierwszym miesiącu następującym po miesiącu, w którym ten rok minął), zobowiązany jest zaliczyć składnik majątku do środków trwałych albo wartości niematerialnych i prawnych, przyjmując je do ewidencji w cenie nabycia albo koszcie wytworzenia. Wówczas musi obliczyć różnicę między ceną jego nabycia lub kosztem wytworzenia a odpisami amortyzacyjnymi, jakie przypadająby na cały dotychczasowy okres używania tj. rok. O różnicę tą podatnik zobowiązany jest zmniejszyć koszty uzyskania przychodów¹⁹. Następnie należy obliczyć od tej różnicy odsetki od dnia zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów wydatków na nabycie lub wytworzenie we własnym zakresie składników majątku do dnia, w którym okres ich używania przekroczył rok, a wyliczoną kwotę wpłacić w terminie do 20 dnia tego miesiąca do urzędu skarbowego²⁰ i wykazać w zeznaniu, o którym mowa w art.45 ust.1 lub 1a pkt.2²¹. Odsetki te wynoszą obecnie tj. od dnia 25 czerwca 2009 r. 10 % w skali roku²². Bardzo ważnym jest to, że odsetki te są dla podatnika kosztem uzyskania przychodu. Uzyskuje się w ten sposób realne odsetki w wysokości 8,2 % lub 8,1 % w zależności od przyjętego sposobu opodatkowania (zasady ogólne lub podatek liniowy). Jest to czasami o kilka punktów procentowych mniej od kredytu jaki mógłby uzyskać podatnik.

¹⁷ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

¹⁸ art.22e ust.1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

¹⁹ art. 22e ust.1 pkt.2 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

²⁰ art.22e ust.1 pkt.4 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

²¹ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

²² Obwieszczenie Min.Fin. z dnia 29-06-2009r.w sprawie stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych oraz obniżonej stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych (Mon. Pol. z 2009 r. nr 41, poz.654)

Przeprowadzając kalkulację czy opłaca się wliczyć wydatek jednorazowo w koszty, a ewentualnie po upływie roku korygować koszty i płacić odsetki bierze się pod uwagę to, że zwiększając koszty (a więc pomniejszając dochód do opodatkowania) podatnik sam odracza sobie zapłatę zaliczki na podatek uzyskując w ten sposób „kredyt podatkowy” i nie płacąc odsetek od zaległości podatkowych. Szczególne znaczenie ma przedstawiona tu sytuacja w miesiącu listopadzie – wówczas gdy zaliczka liczona jest w podwójnej wysokości.

2.2.2. Ograniczenie amortyzacji sposobem na drodze samochodu osobowe

Przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych zawierają pewne ograniczenia dotyczące możliwości zaliczania do kosztów uzyskania przychodów odpisów amortyzacyjnych naliczanych od wartości początkowej drogowych samochodów osobowych. Tak więc nie są kosztem podatkowym odpisy amortyzacyjne w części ustalonej od wartości samochodu przewyższającej równowartość 20.000 euro, przeliczonej na złote według kursu średniego euro ogłoszonego przez NBP z dnia przekazania samochodu do używania²³. Jednak wartość odpisów amortyzacyjnych także tych niestanowiących kosztów uzyskania przychodu trzeba uwzględniać podczas ustalania dochodu ze sprzedaży środka trwałego. Przy sprzedaży środka trwałego kosztem uzyskania przychodu jest różnica między wartością początkową środka trwałego a sumą dokonanych odpisów amortyzacyjnych²⁴. Na sumę odpisów amortyzacyjnych składają się odpisy amortyzacyjne zaliczone do kosztów uzyskania przychodów jak i te nie stanowiące kosztów podatkowych²⁵. Zatem w momencie sprzedaży samochodu osobowego o wartości początkowej wyższej niż równowartość 20.000 euro jego część niezamortyzowana stanowi koszt podatkowy. Przy sprzedaży samochodu osobowego można złagodzić niekorzystne skutki niezaliczenia całości odpisów amortyzacyjnych do kosztów uzyskania przychodów.

Podatnik może obniżyć stawkę amortyzacji samochodu osobowego²⁶ uzyskując w ten sposób wymierną korzyść finansową co zilustruje poniższa tabela.

Dla sporządzenia tabeli przyjęto następujące dane : średni kurs euro 4,00 zł co przy przeliczeniu kwoty 20.000 euro daje kwotę 80.000 zł, cena nabycia samochodu – 180.000 zł, cena sprzedaży – 130,000 zł, okres amortyzacji 24 miesiące (od zakupu do sprzedaży), stawki amortyzacyjne 20% (zgodnie z Wykazem stawek amortyzacyjnych) i 10 %.(obniżona).

²³ art.23 ust.1 pkt.4 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

²⁴ art.23 ust.1 pkt.1 lit. b) ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (Dz.U. z 2010 r. nr 51,poz.307)

²⁵ art.22h ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

²⁶ art.22i ust.1 pkt.5 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

Tabela 3 Porównanie amortyzacji samochodu osobowego obliczonej wg stawki 20 % z obliczeniem wg stawką 10 % z uwzględnieniem wpływu na dochód ze sprzedaży

L.p.	Treść	Amortyzacja wg stawki 20 %	Amortyzacja wg stawki 10 %
1.	Wartość początkowa samochodu	180.000 zł	180.000 zł
2.	Suma odpisów amortyzacyjnych	180.000 zł x 20 % : 12 m-cy x 24 m-ce = 72.000 zł	180.000 zł x 10 % : 12 m-cy x 24 m-ce = 36.000 zł
	W tym odpisy amortyzacyjne : - zaliczone do kosztów uzyskania przychodów	80.000 zł x 20 % : 12 m-cy x 24 m-ce = 32.000 zł	80.000 zł x 10 % : 12 m-cy x 24 m-ce = 16.000 zł
	- niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	100.000 zł x 20 % : 12 m-cy x 24 m-ce = 40.000 zł	100.000 zł x 10 % : 12 m-cy x 24 m-ce = 20.000 zł
3.	Koszty uzyskania przychodów przy sprzedaży (1-2) – art.23 ust.1 pkt.1 lit b)	180.000 zł - 72.000 zł = 108.000 zł	180.000 zł – 36.000 zł = 144.000 zł
4.	Odpisy amortyzacyjne zaliczone do kosztów uzyskania przychodów – art.22h ust.1 pkt.1	32.000 zł + 108.000 zł = 140.000 zł	16.000 zł + 144.000 zł = 160.000 zł
5.	Cena sprzedaży samochodu	130.000 zł	130.000 zł
6.	Dochód (strata) ze sprzedaży	130.000 zł – 140.000 zł = - 10.000 zł	130.000 zł – 160.000 zł = - 30.000 zł

Źródło : opracowanie własne

Jak wynika z powyższej tabeli zastosowanie obniżonej stawki amortyzacyjnej przy sprzedaży samochodu osobowego o wartości początkowej przekraczającej 20.000 euro spowodowało zwiększenie kosztów uzyskania przychodów (strata tylko ze sprzedaży środka trwałego), co przy uzyskaniu dochodu z działalności gospodarczej ma wpływ na zmniejszenie podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych.

Niekiedy w interesie podatnika jest jak najszybsze odniesienie do kosztów uzyskania przychodów wydatku na zakup środka trwałego. Niestety samochody osobowe nie podlegają

jednorazowej amortyzacji²⁷. Nie mogą też być amortyzowane metodą degresywną²⁸. W takim przypadku warto rozważyć zakup używanego środka trwałego. Podatnik kupując używany pojazd może dwukrotnie skrócić okres jego amortyzacji. W tym celu trzeba zastosować indywidualną stawkę amortyzacyjną. Zasady ustalania indywidualnych stawek amortyzacyjnych określają przepisy zawarte w art.22j ustawy o pdof²⁹. Przy czym samochód osobowy uważa się za używany, gdy podatnik potrafi udowodnić, że przed jego nabyciem pojazd był wykorzystywany przez co najmniej 6 pełnych miesięcy. Okres amortyzacji dla używanego samochodu osobowego nie może być krótszy niż 30 miesięcy³⁰. Zatem maksymalna stawka amortyzacyjna, którą podatnik może przyjąć do celów amortyzacji podatkowej wynosi 40 %. Przy takiej stawce amortyzacji wartość samochodu może być odniesiona w ciężar kosztów uzyskania przychodów w ciągu 2,5 roku.

2.2.3. Sprzedaż domu bez podatku przed upływem 5 lat od wybudowania

Od dawna wiadomo, że osiągnięcie przyzwoitego dochodu wymaga przynajmniej niewielkich nakładów. Takim źródłem biznesu może być kawałek ziemi – nabytej lub odziedziczonej – wystarczy, że podatnik ma tytuł prawny do tego terenu od co najmniej 5 lat. Przy założeniu, że podatnik jest w posiadaniu gruntu z przeznaczeniem na zabudowę może i powinien myśleć o dochodach, od których nie zapłaci podatku dochodowego od osób fizycznych. Wystarczy, że wybuduje na posiadanej działce budynek mieszkalny i niezwłocznie go sprzeda. Można podzielić działkę i wybudować dwa budynki mieszkalne. Można również skorzystać z kredytu bankowego, który bardzo szybko się spłaci tj po sprzedaży nieruchomości. Należy przy tym pamiętać o zbieraniu wszystkich faktur na zakup materiałów ponieważ podatnik może być uznany za podatnika VAT. Wówczas od podatku należnego z tytułu sprzedaży budynku (stawka 7 %) można będzie odjąć podatek naliczony związany z zakupem materiałów.(głównie stawka 22 %). Jest to niewielkie obciążenie.

Zgodnie z art. 10 ust.1 pkt.8 ustawy o pdof³¹ źródłem przychodu jest odpłatne zbycie nieruchomości lub części oraz udział w nieruchomości (...) jeżeli odpłatne zbycie nie następuje w wykonywaniu działalności gospodarczej i zostało dokonane przed upływem pięciu lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło nabycie lub

²⁷ art.22k ust.7 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

²⁸ art.22k ust.1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

²⁹ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

³⁰ art.22j ust.1, pkt.2 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

³¹ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.)

wybudowanie (...). Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych nie zawiera definicji nieruchomości, odnieść się więc należy do przepisów prawa cywilnego³². Wynika z nich, że budynek trwale związany z gruntem jako część składowa gruntu nie może być przedmiotem odrębnej własności. Dlatego sprzedaż nieruchomości obejmuje zarówno zbycie gruntu, jak i znajdującego się na nim budynku trwale z nim związanego. Należy zatem stwierdzić, że bieg terminu pięcioletniego³³, nie może być liczony odrębnie dla nabycia własności gruntu oraz dla wybudowania na tym gruncie budynku stanowiącego jego część składową. Oznacza to, iż bieg tego terminu liczony jest od daty nabycia własności gruntu, a data wybudowania budynku nie ma znaczenia. W omawianej sprawie Izba Skarbowa w Katowicach wydała indywidualną interpretację potwierdzającą prawidłowość zajętą stanowiska, pismo : znak IBPB 2/415-191/07/JG z dnia 20 grudnia 2007 r.

2.2.4. Składki na ubezpieczenie społeczne w kosztach podatkowych

Podatnicy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną na zasadach określonych w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych mają możliwość wyboru metody rozliczania składek na ubezpieczenie społeczne. Dotyczy to zarówno podatników stosujących przy obliczaniu podatku skalę podatkową jak też korzystających z opodatkowania 19 % stawką jednolitą (podatek liniowy).

Zaliczenie składek na ubezpieczenia społeczne do kosztów uzyskania przychodów jest korzystne gdy prowadzona działalność gospodarcza przynosi straty, szczególnie w przypadku ponoszenia znacznych kosztów w związku z rozpoczęciem prowadzenia działalności gospodarczej albo z inwestycjami dokonywanymi w roku podatkowym, które mają wpływ na zmniejszenie dochodów. Ujęcie wartości zapłaconych przez podatnika składek w kosztach podatkowych zwiększa nadwyżkę kosztów nad przychodami (strata). Zgodnie z art.9 ust.3 ustawy o pdof³⁴, o wysokość straty ze źródła przychodów, poniesionej w roku podatkowym, można obniżyć dochód uzyskany z tego źródła w najbliższych kolejno po sobie następujących pięciu latach podatkowych.

W rozliczeniu rocznym **składki na ubezpieczenie społeczne można odliczać od dochodu**, który stanowi sumę dochodów osiągniętych z różnych źródeł przychodu podlegających łącznemu opodatkowaniu. Od tak określonego dochodu podatnik może odliczyć kwotę

³² art.46 i 48 ustawy z dnia 23.04.1964r.Kodeks Cywilny (Dz.U. z 1964 r. nr 16 poz.93 ze zm.)

³³ art.10 ust.1 pkt.8 ustawy z dnia 26.07.1991r.o podatku doch. od os.Fiz. (Dz. U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

³⁴ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307)

zapłaconych składek, z wyjątkiem składek, których podstawę wymiaru stanowi dochód wolny od podatku³⁵ oraz składek, których podstawę wymiaru stanowi dochód, od którego zaniechano poboru podatku.

Jeżeli zatem z pozarolniczej działalności gospodarczej podatnik poniesie stratę, ale jednocześnie uzyska dochody podlegające opodatkowaniu według skali podatkowej z innego źródła przychodów, to od tego dochodu może odliczyć składki na ubezpieczenia społeczne, jakie zapłacił w roku podatkowym w związku z podleganiem ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia działalności. Oznacza to, że strata z działalności gospodarczej nie stanowi przeszkody do odliczenia zapłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w sytuacji gdy podatnik osiąga inne dochody podlegające opodatkowaniu. W tym przypadku metoda ta jest korzystniejsza dla podatnika ponieważ może zrekompensować sobie wydatki na opłacenie składek ZUS już w roku ich poniesienia. Dotyczy to również przypadków, gdy podatnik korzysta z opodatkowania podatkiem liniowym. Wprawdzie przychodów z działalności gospodarczej nie można wówczas łączyć z innymi przychodami, ale też przepisy podatkowe nie formułują nakazu odliczania składek ZUS wyłącznie od dochodu z tego źródła, z którego przychód stanowił podstawę ich naliczenia.

Wybór metody rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne nie został przez ustawodawcę sformalizowany. Nie wymaga składania w tej kwestii żadnych wniosków czy oświadczeń organom podatkowym. Z uwagi na brak ustawowej dyspozycji podatnik nie jest związany wyborem przez cały rok podatkowy. Oznacza to, że w trakcie roku podatkowego możliwa jest zmiana metody rozliczania składek na własne ubezpieczenia społeczne ponoszone przez podatnika.

2.2.5. Zatrudnienie własnego, uczącego się dziecka

Prowadząc działalność gospodarczą podatnik ma prawo zatrudniać członków rodziny. Można to zrobić w sposób przynoszący wymierne korzyści finansowe poprzez zatrudnienie wychowywanego dziecka. Rozważany przypadek dotyczy podatników opodatkowanych podatkiem dochodowym obliczonym według skali podatkowej. Chcąc by wypłacone wynagrodzenie było kosztem uzyskania przychodów należy stosować się do zapisów art.23 ust.1 pkt.10 ustawy o pdof³⁶. Z zapisu tego wynika, że zatrudnione dziecko powinno być

---

³⁵ art.21, 52, 52a, i 52c ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307)

³⁶ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307)

pełnoletnie. Warto pamiętać o formie umowy. Najlepiej by była to umowa zlecenie lub umowa o dzieło. Koniecznym jest by dziecko się jeszcze uczyło. Wówczas podatnik unika płacenia składek ZUS. Należy pamiętać również o tym by nie stracić ulgi na dzieci³⁷. Ulga jest adresowana do podatników, którzy w roku podatkowym wychowują dzieci : małoletnie, bez względu na wiek, jeżeli otrzymywały zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną oraz do ukończenia 25 roku życia uczące się w szkołach, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, przepisach o szkolnictwie wyższym lub w przepisach regulujących system oświatowy lub szkolnictwo wyższe obowiązujących w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie, jeżeli w roku podatkowym nie uzyskały dochodów podlegających opodatkowaniu na zasadach ogólnych lub z kapitałów pieniężnych opodatkowanych przy zastosowaniu 19 % stawki podatkowej w łącznej wysokości przekraczającej kwotę stanowiącą iloraz kwoty zmniejszającej podatek oraz stawki podatku, określonej w pierwszym przedziale skali podatkowej, z wyjątkiem renty rodzinnej. Oznacza to, że dziecko nie może w 2010 roku zarobić więcej niż 3089 zł (556,02 : 18 %)..Przy spełnieniu wszystkich warunków podatnik może obniżyć podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych o kwotę 3089 zł, a zapłacony podatek dochodowy (PIT-4R) zostanie w całości zwrócony wychowywanemu przez niego dziecku po uprzednim złożeniu przez nie rocznego zeznania podatkowego.

2.2.6. Leasing operacyjny sposobem na zmniejszenie podatku

Przyporządkowanie danej umowy leasingu do umowy leasingu operacyjnego jest możliwe, jeżeli umowa spełniać będzie następujące warunki :

- będzie zawarta na czas oznaczony, stanowiący co najmniej 40 % normatywnego okresu amortyzacji, w przypadku podlegających amortyzacji rzeczy ruchomych oraz
- suma ustalonych w niej opłat, pomniejszona o należny VAT , nie będzie niższa od wartości początkowej przedmiotu leasingu ; należy przy tym pamiętać, że w przypadku samochodu osobowego nieodliczony VAT powiększa wartość początkową samochodu jako środka trwałego.

Normatywny okres amortyzacji, to okres dokonywania odpisów amortyzacyjnych według metody liniowej, przy zastosowaniu stawek z Wykazu stawek amortyzacyjnych, w którym następuje całkowite umorzenie środka trwałego. W przypadku samochodu osobowego

---

³⁷ art. 27f ust.6i art.6 ust.4 ustawy z dnia 26.07.1991r. o pdof (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

normatywny okres amortyzacji wynosi 5 lat. Wobec tego minimalny czas trwania umowy leasingu wynosi 2 lata. Na sumę opłat będą składać się : opłaty wstępne (np. czynsz inicjalny), raty leasingowe, cena wykupu jeżeli została określona w umowie.. Do sumy opłat nie wlicza się należnego podatku VAT oraz płatności na rzecz finansującego za świadczenia dodatkowe, o ile są one wyodrębnione z opłat leasingowych, a także ewentualnej kaucji. Podatnik w wyniku zawarcia umowy leasingu operacyjnego ponosi wszystkie koszty eksploatacyjne związane z przedmiotem leasingu oraz koszty składki ubezpieczeniowej (jeżeli na podstawie umowy korzystający ją opłaca). W przypadku gdy przedmiotem leasingu jest samochód osobowy to do kosztów uzyskania przychodów podatnik zaliczy kwotę składki ubezpieczeniowej³⁸. Podatnik może zaliczyć ją do kosztów uzyskania przychodów w pełnej wysokości , jeżeli nie jest wyodrębniona z opłat leasingowych. W innych przypadkach zaliczając składkę ubezpieczeniową, podatnik musi ograniczyć jej wysokość do proporcji, w jakiej jest równowartość 20.000 euro w przeliczeniu na złote do wartości samochodu osobowego przyjętego dla celów ubezpieczenia.

Pomimo, że samochód będący przedmiotem leasingu, nie jest własnością podatnika, nie obowiązuje go limit odliczeń przewidziany dla samochodów osobowych wynikający z przemnożenia liczby faktycznie przejechanych kilometrów przez obowiązującą stawkę za 1 kilometr przebiegu. Nie ma tu bowiem zastosowania art.23 ust.1 pkt.46 ustawy o pdof³⁹. Wyłączenie to wynika z art. 23 ust 3b ustawy o pdof⁴⁰. Tak więc podatnik może odnieść do kosztów uzyskania przychodów pełną kwotę poniesionych wydatków związanych z użytkowaniem samochodu osobowego dla potrzeb działalności gospodarczej. Ważnym jest również, aby korzystający z leasingu operacyjnego mógł ponoszone raty leasingowe zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów, finansujący w dniu zawarcia umowy nie może korzystać ze zwolnień od podatku dochodowego⁴¹ .

Wybierając leasing operacyjny jako formę sfinansowania zakupu środka trwałego, podatnik zyskuje kilka korzyści. Nie musi starać się o ewentualny kredyt na jego zakup, z otrzymaniem którego mógłby mieć czasami kłopoty, może „skrócić amortyzację” i tym samym zwiększyć koszty oraz obniżyć podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym (rata leasingowa jest z reguły większa w danym okresie od kwoty jaka by przypadła na odpis amortyzacyjny), nie musi wprowadzać składnika majątku do ewidencji środków trwałych a po zakończeniu leasingu może go wykupić jako osoba fizyczna.

³⁸ art. 23 ust.1 pkt.47 ustawy z dnia 26.07.1991r.o pdof (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

³⁹ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307)

⁴⁰ Ustawa z dnia 26.07.1991r. o podatku doch. od os.fiz.(tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307)

⁴¹ art.23b ust.2 ustawy z dnia 26.07.1991r. o pdof (Dz.U. z 2010 r. nr 51, poz.307)

Rozdział 3. UNIKANIE PODATKU I OSZUSTWA PODATKOWE

3.1. Oszustwa związane z zatrudnieniem

Masowość oszustw związanych z zatrudnieniem pokazuje wyraźnie, że w wysokości pozapłacowych obciążeń pracy kryje się jeden z fundamentalnych problemów polskich przedsiębiorców i polskiej gospodarki.

Najprostszym sposobem uniknięcia opodatkowania pracy jest po prostu praca "na czarno" – bez podpisanej umowy, bez rejestrowania pracy. Zatrudnianie pracowników "na czarno" ma jednak wiele wad, stąd bywa przez przedsiębiorców wykorzystywane niechętnie. Spotyka się je tylko w niektórych branżach i najczęściej w odniesieniu do pracowników tymczasowych. Przede wszystkim, zatrudnienie "na czarno" powoduje duże ryzyko w trakcie kontroli. Wyłudzenie się organowi kontrolnemu z nielegalnego pracownika jest trudne, choć nie niemożliwe. Pracodawca i pracownik pracujący „na czarno” często obniżają ryzyko podpisując umowę o pracę bez wypełnienia pól dotyczących daty. W razie kontroli pracodawca po prostu wpisuje bieżącą datę jako datę podpisania umowy, stwarzając w ten sposób pozory, że pracujący na czarno pracownik został dopiero co zatrudniony.

Stąd zatrudnienie "na czarno" ma zazwyczaj miejsce w branżach, w których ryzyko skutecznej kontroli jest minimalne, np. w sektorze rolniczym, w branży budowlanej (budownictwo jednorodzinne i rekreacyjne), czy w usługach typu "rodzinnego", jak sprzątanie, opieka do dzieci i inne. "Na czarno" pracują bardzo często obcokrajowcy, których praca jest tańsza niż praca polskich pracowników. W przypadku pracowników stałych, pracujących w zakładzie przedsiębiorcy znacznie częściej stosowane są innego rodzaju oszustwa, polegające na deklarowaniu zaniżonej wysokości faktycznego wynagrodzenia. Zazwyczaj odbywa to się w ten sposób, że do umowy o pracę wpisywana jest kwota niższa niż faktycznie wypłacana. W przypadku osób o niskim wynagrodzeniu – zbliżonym do pensji minimalnej – zniżenie odbywa się najczęściej poprzez wpisanie do umowy o pracę części etatu. Oba sposoby są zresztą często łączone.

Powyższe oszustwo jest bardzo powszechne głównie dlatego, że jego stosowanie nie wiąże się praktycznie z żadnym ryzykiem. Jedyne realne zagrożenie wiąże się właściwie z tym, że pracownik może donieść organom skarbowym o istniejącym procederze, w takim jednakże przypadku obowiązek zapłaty podatku spadłby również na niego. W związku z tym, w

zdecydowanej większości przypadków pracodawca i pracownik mają wspólny interes w tym, aby oszustwo podatkowe nigdy nie zostało ujawnione.

3.2. Oszustwa związane z ukrywaniem przychodu

Podobnie jak w przypadku oszustw związanych z zatrudnieniem istnieje pewna grupa przedsiębiorców, która nigdy nie rejestruje się i nie ujawnia prowadzenia działalności gospodarczej. Prowadzenie działalności gospodarczej bez jej ujawnienia jest jednak dość ryzykowne, w związku z tym stosowane jest głównie w przypadkach, w których ryzyko ujawnienia w trakcie kontroli jest niewielkie: przede wszystkim w branży budowlano-remontowej (usługi świadczone w domach osób prywatnych), w sprzedaży obwoźnej, w handlu na dużych targowiskach, bazarach, giełdach samochodowych itd. Nieujawniona działalność gospodarcza jest prowadzona również często w przypadku usług świadczonych dla ludności, jak np. korepetycje i prywatne nauczanie.

W przypadku działalności gospodarczej wykonywanej stale w jednym miejscu nieujawnienie prowadzenia działalności gospodarczej jest zbyt ryzykowne. W takim przypadku przedsiębiorcy ukrywają przychody kierując się znajomością zwyczajów pracowników organów kontrolnych. Co do zasady, można uznać, że nieewidencjonowanie przychodów poza godzinami pracy urzędników wiąże się ze zmniejszonym ryzykiem. Najtrudniejsze do wykrycia są przypadki, w których podmiot gospodarczy nie ma prawnego obowiązku ewidencjonowania obrotów za pomocą kasy fiskalnej.

Należy zauważyć, że w przypadku świadczenia usług ukrycie obrotu poza oczywistym ryzykiem związanym z możliwością kontroli, w zasadzie nie wiąże się z żadnymi innymi problemami.

W przypadku działalności handlowej oraz gastronomicznej ukrycie obrotu jest znacznie trudniejsze. Nieuczciwy podatnik musi bowiem ukrywać nie tylko przychód, ale również wolumen zakupów. Jeśli sprzedaż towarów byłaby przez dłuższy okres znacząco niższa niż poziom zakupów byłoby to istotną przesłanką do stwierdzenia przez organy kontrolne, że część sprzedaży jest nieewidencjonowana.

Aby zapewnić równowagę pomiędzy poziomem zakupów i sprzedaży nieuczciwy podatnik zmuszony jest de facto do prowadzenia podwójnej ewidencji. Rzeczywisty wolumen zakupu jest ukrywany w ten sposób, że część towarów dostarczana przez hurtownika lub producenta jest kupowana "na paragon" (hurtownik lub producent nie wystawia faktury VAT na nabywcę, lecz ewidencjonuje sprzedaż na kasie fiskalnej jako sprzedaż detaliczną). W

przypadku gdy hurtownik lub producent nie prowadzi sprzedaży detalicznej i metoda "na paragon" nie działa, nabywca chcący ukryć rzeczywisty wolumen sprzedaży najczęściej podaje dostawcy fikcyjne dane do wystawienia faktury VAT. Faktura na część towaru jest więc wystawiana na nieistniejący (lub inny od rzeczywistego) podmiot. Metody wprowadzenia towaru do szarej strefy "na paragon" i na fikcyjny podmiot łączy jeden element: w obu przypadkach płatność za towar jest dokonywana wyłącznie gotówką.

3.3. Fikcyjne koszty i kupowanie faktur

Zdarzają się bowiem sytuacje, w których nieuczciwy podatnik nie ma możliwości ukrycia rzeczywistego poziomu obrotu. Dotyczy to głównie przypadków, w których odbiorca towarów lub usług kontroluje prawidłowość wystawionych przez podatnika faktur VAT. Może się zdarzyć, że u nieuczciwego podatnika – mimo wszystko – wystąpi duży dochód do opodatkowania i/lub podatek VAT do zapłacenia.

W takich przypadkach najczęściej stosowaną metodą są fikcyjne koszty. Metodą najprostszą jest chałupnicza "produkcja" czy raczej podrabianie faktur. To metoda prosta lecz jednocześnie najbardziej ryzykowna. W trakcie kontroli często zdarza się, że organ kontrolujący przeprowadza tzw. "kontrolę krzyżową" u kontrahentów sprawdzanego podatnika. Jeżeli kontrola stwierdzi, że kontrahent nieuczciwego podatnika nie istnieje lub nie ma u niego żadnego śladu po rzekomej transakcji, oszustwo zostaje wykryte. Można zminimalizować prawdopodobieństwo wpadki poprzez wystawienie rachunku a nie faktury VAT. W tym przypadku prawdopodobieństwo „kontroli krzyżowej” jest minimalne. Metoda ta sprawdza się za to dość dobrze w przypadku jednorazowych faktur na niewielkie kwoty.

Nieco bardziej wyrafinowanym oszustwem jest "zakup kosztów". W Polsce istnieje wiele tysięcy przedsiębiorców, którzy mają straty podatkowe. Istnieje również rynek firm ponoszących straty. Najprostszym sposobem zarobienia na firmie przynoszącej straty jest właśnie "sprzedaż kosztów". Polega to na tym, że firma przynosząca straty (a więc nieplacąca podatków) wystawia fakturę VAT na fikcyjne usługi – najczęściej reklamowe, doradcze, najem, remonty i naprawy etc. Ponieważ firma wystawiająca fakturę ma stratę, zaewidencjonowanie przychodu w pełnej wysokości nie spowoduje obowiązku zapłaty podatku.

"Nabywca" kosztów płaci w gotówce wystawiającemu część kwoty widniejącej na fakturze (ok. 10 proc.+ VAT). Po transakcji ma fakturę VAT wystawioną prawidłowo przez realnie istniejący podmiot. Organom kontrolnym bardzo trudno zweryfikować po fakcie taką

transakcję, zwłaszcza jeśli dotyczy ona usług takich jak np. druk i dystrybucja ulotek reklamowych – wystarczy dobrze spisana umowa, kilka przykładowych egzemplarzy ulotek w archiwum podatnika i możliwość udowodnienia oszustwa staje się bardzo trudna.

Istnieje jednak w tym przypadku poważne ryzyko. Zdarza się często, że sprzedawca nielegalnej faktury po zainkasowaniu należności wyrzuca po prostu swoją kopię nie księgując jej, a w razie kontroli krzyżowej stwierdza, że nigdy jej nie wystawił. W tym przypadku używa często pieczętki o innym wzorze czy odmiennego podpisu, który w razie wpadki uniemożliwia dowiedzenie mu współudziału w przestępstwie. Sposobem na nieuczciwego współnika w przestępstwie jest zapłacenie całej należności za kupioną fakturę w formie przelewu bankowego, a następnie odzyskanie jej w formie gotówkowej. Nie można tego zrobić jednak w przypadku interesów z podatnikiem stosującym pełną księgowość – wówczas pozostanie ślad w postaci dowodu księgowego na okoliczność wypłaty gotówki z kasy.

Często zdarzają się również oszustwa występujące jednocześnie po stronie kosztów jak i przychodów. Dzieje się tak w sytuacji gdy sprzedawca wystawia raz na jakiś czas fakturę nabywcy, Jeżeli nabywca również sprzedaje towar dalej bez faktury, wówczas może w miejsce towaru sprzedanego pobrać nowy towar – stan magazynowy będzie się zgadzał z dokumentami. Z kolei sprzedawca będzie zabezpieczony, ponieważ nie wystawia pokwitowań na zapłatę za towar, ale wydaje w miejsce sztuki sprzedanej przez nabywcę – kolejną sztukę towaru na ten sam termin płatności i tę samą fakturę. W zasadzie ten proceder jest niemożliwy do wykrycia w oparciu o dokumenty, wykryje go jedynie niezapowiedziana kontrola stanu magazynowego u nabywcy, co jednak zdarza się niezmiernie rzadko.

Często konstrukcja przepisów podatkowych mająca ułatwić życie podatnikom stwarza możliwości do popełnienia nadużyć bardzo trudnych do wykrycia. Przykładem może być par.14 ust.2 pkt. 1,2,4 i 5 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 26.08.2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów⁴². W myśl tego przepisu, na udokumentowanie zapisów w księdze, dotyczących niektórych kosztów (wydatków), mogą być sporządzone dokumenty zaopatrzone w datę i podpisy osób, które bezpośrednio dokonały wydatków (dowody wewnętrzne), określające : przy zakupie – nazwę towaru oraz ilość, cenę jednostkową i wartość, a w niektórych przypadkach – przedmiot operacji gospodarczych i wysokość kosztu (wydatku). Dowody takie dotyczą między innymi :

- zakupu bezpośrednio od krajowego producenta lub hodowcy, produktów roślinnych i zwierzęcych nieprzerobionych sposobem przemysłowym (...),

---

⁴² Rozporządzenie Min.Fin z dnia 26.08.2003r w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz. U. z 2003 r. nr 152 poz. 1475 ze zm.)

- zakupu od ludności surowców roślin zielarskich i ziół dziko rosnących, jagód, owoców leśnych i grzybów (...),
- zakupu w jednostkach handlu detalicznego materiałów pomocniczych,
- zakupu od ludności odpadów użytkowych, stanowiących surowce wtórne, z wyłączeniem zakupu (skupu) metali nieżelaznych (...).

W każdym z powyższych przypadków podatnik sporządzający dowód księgowy sam decyduje co ma być na nim. Dokument taki niemal zawsze różni się od rzeczywistości pozycją „cena jednostkowa”. Skoro kontrahent nie musi potwierdzać wiarygodności danych, to podatnik przyjmuje taką cenę jednostkową aby była zbliżona do jednostkowej ceny sprzedaży danego towaru lub aby nie odbiegała od średniej ceny rynkowej podobnego towaru w sytuacji gdy służy on do dalszego przerobu lub stanowi składnik sprzedawanego towaru lub produktu. W ten sposób zostają zawyżone koszty a kontrolujący nie ma szans na wykrycie oszustwa ponieważ dostawca jest nieznan.

3.4. Zerowy podatek

Częstą praktyką jest takie równoważenie kosztów i przychodów, aby nie wystąpił podatek do zapłaty, ani dochodowy, ani VAT. Możliwe jest uzyskanie takiego stanu rzeczy poprzez zgodne z prawem zaplanowanie zakupów w oparciu o prognozowaną sprzedaż, jednak nie jest możliwe utrzymanie takiego stanu rzeczy przez dłuższy okres czasu – w końcu istotą prowadzenia każdej działalności jest dążenie do realizacji zysku. Jak się wydaje, większość przedsiębiorców utrzymujących przez dłuższy okres czasu równowagę pomiędzy przychodami a kosztami, wykorzystuje w tym procederze zakupione faktury. Część oszustów nieprawidłowo, z opóźnieniem, fakturuje dokonaną przez siebie sprzedaż. Osoby te uzyskują faktycznie zysk, lecz ukrywają go w sztucznie generowanych kosztach albo w sztucznie obniżonym przychodzie.

Tego typu pomysł anty podatkowy ma trzy słabe strony. Po pierwsze, przedsiębiorcy dążąc do jak najwyższych oszczędności kosztem własnego bezpieczeństwa. maksymalizują zysk z przestępstwa, oszczędzając zarówno na podatku dochodowym, jak i na podatku VAT. Firmy, które nie płacą ani podatku dochodowego, ani podatku VAT, a jednak działają nadal, są szczególnie podejrzane dla urzędu skarbowego. Wniosek o wszczęcie postępowania kontrolnego może wyjść nawet od urzędnika, który zajmuje się rozliczaniem podatku dochodowego czy VAT w oparciu o składane przez firmę deklaracje. Po drugie, częstym błędem takiego założenia jest zapominanie, że równoważenie podatku VAT nieubłaganie

generuje stratę związaną z zakupami nieopodatkowanymi: wypłatami wynagrodzeń, składkami ZUS, amortyzacją itp. Nie płacąc podatku VAT firma uzyskuje coraz większą stratę, która doprowadza w końcu do wykrycia oszustwa, względnie gruntownej kontroli. Nie bez znaczenia jest też fakt, że wygenerowanie takiej straty w znaczący sposób wpływa negatywnie na zdolność kredytową przedsiębiorcy. Zakładając jednak, że przedsiębiorca rozsądnie dysponuje kosztami, nie dążąc do maksymalizacji zysków, może być pewien, że oszustwo nie zostanie wykryte do czasu rutynowej kontroli (jeżeli kontrolerzy zwrócą uwagę na ten proceder) albo do czasu, gdy urząd skarbowy zainteresuje się dysproporcjami pomiędzy przyrostem majątku podatnika, a wynikami prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. I jest to trzecia słaba strona takiego rozwiązania, W mniej znaczących przypadkach można zasłaniać się pożyczkami, oszczędnościami, balansowaniem pomiędzy zobowiązaniami do zapłaty i należnościami uzyskiwanymi od kontrahentów, jednak w dłuższym okresie czasu takie tłumaczenia nie będą wiarygodne i oszustwo wyjdzie na jaw. Szczególnie, jeżeli majątek podatnika jest znaczący.

3.5. Szara strefa w Polsce

Dnia 11-go stycznia 2010 roku organizacja Business Centre Club⁴³ opublikowała raport na temat najczęstszych oszustw podatkowych. W rankingu Banku Światowego "Paying Taxes 2010" Polska w porównaniu z ubiegłym rokiem spadła ze z 142 miejsca na 151. Wśród 182 badanych krajów, Polska ulokowała się pomiędzy Brazylią a Wybrzeżem Kości Słoniowej pod względem oszustw podatkowych. Jeszcze gorszy wynik zajęła Polska w kategorii "łatwości" płacenia podatków mierzonej według ilości godzin, które pracownicy podatnika są zmuszeni poświęcić rocznie, aby spełnić wszystkie obowiązki biurokratyczne. Z czasem 395 godzin Polska zajęła 155 miejsce, pomiędzy Gruzją i Jamajką.

Zgodnie z szacunkami opartymi na prowadzonych ostatnio badaniach, udział szarej strefy w PKB kształtuje się na poziomie około 25 proc., przy średniej dla całej Unii Europejskiej na poziomie 15 proc. Obniżenie poziomu szarej strefy do poziomu średniej UE mogłoby przynieść budżetowi dodatkowe dochody podatkowe przekraczające 20 mld złotych.

---

⁴³ Strona internetowa www.bcc.org.pl

Rozdział 4. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA NADUŻYCIA PODATKOWE

4.1. Czynności sprawdzające i kontrolne

Kontrola prawidłowości rozliczeń podatkowych dokonywana jest w oparciu o trzy zasadnicze akty prawne :

- ustawę z dnia 29 sierpnia 1997r. - Ordynacja podatkowa⁴⁴, która reguluje kontrolę podatkową i czynności sprawdzające dokonywane przez organ podatkowy;
- ustawę z dnia 28 września 1991r. o kontroli skarbowej⁴⁵, która reguluje kontrolę skarbową prowadzoną przez Urząd Kontroli Skarbowej (tzw. policja skarbową);
- ustawę z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej⁴⁶, która wprowadza ograniczenia w możliwości kontrolowania przedsiębiorców.

Zasadniczym obowiązkiem przedsiębiorcy, związanym z ewentualnym postępowaniem kontrolnym, jest posiadanie i prowadzenie w swojej siedzibie książki kontroli. Obowiązek ten został wprowadzony z dniem 21 sierpnia 2004r. Przedsiębiorca jest obowiązany dokonywać w książce kontroli wpisu informującego o wykonaniu zaleceń pokontrolnych bądź wpisu o ich uchyleniu przez organ kontroli lub jego organ nadrzędny albo sąd administracyjny. Przedsiębiorca ujmuje w książce kontroli również postanowienia dotyczące wstrzymania wykonania zaskarżonej decyzji (samo wniesienie odwołania nie wstrzymuje z zasady wykonania decyzji). Ponadto przedsiębiorca jest obowiązany przechowywać wszelkie upoważnienia i protokoły kontroli otrzymane od 21 sierpnia 2004r., a także udostępniać je na żądanie organu kontroli. Jako że okres przechowywania dokumentacji związanej z kontrolą nie został określony, pomimo upływu okresu przedawnienia zobowiązań podatkowych należy przechowywać dokumentację kontrolną. Pozwoli to organom kontroli bardzo precyzyjnie śledzić poczynania podatnika.

W oparciu o Ordynację podatkową możliwe jest przeprowadzenie przez organ podatkowy (Naczelnika Urzędu Skarbowego, Wójta, Burmistrza, Prezydenta Miasta, Naczelnika Urzędu Celnego):

- czynności sprawdzających;

---

⁴⁴ Ustawa z dnia 29.08.1997r. Ordynacja podatkowa (t. jedn. Dz. U. z 2005r. Nr 8, poz. 60 ze zm.)

⁴⁵ Ustawa z dnia 28.09.1991r, o kontroli skarbowej (t. jedn. Dz. U. z 2004r. Nr 8, poz. 65 ze zm.)

⁴⁶ Ustawa z dnia 02.07.2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (t. jedn. Dz. U. z 2007r. Nr 155, poz.1095 ze zm)

- kontroli podatkowej.

Czynności sprawdzające mają na celu:

- sprawdzenie terminowości składania deklaracji oraz wpłacania zadeklarowanych podatków, w tym również pobieranych przez płatników oraz inkasentów,
- stwierdzenie formalnej poprawności deklaracji;
- ustalenie stanu faktycznego w zakresie niezbędnym do stwierdzenia zgodności z przedstawionymi dokumentami.

W ramach czynności sprawdzających organ podatkowy może żądać wyjaśnień, ale tylko w zakresie niezbędnym dla ustalenia, czy złożona deklaracja jest poprawna. Organ może żądać dokumentów albo ich fotokopii, jeżeli podatnik skorzystał w deklaracji z ulg. Organ może przeprowadzić oględziny lokalu, ale tylko w celu sprawdzenia zgodności przedstawionych dokumentów ze stanem faktycznym, w sprawach korzystania przez podatnika z ulg w deklaracji podatkowej.

Organ podatkowy nie może w ramach czynności sprawdzających prowadzić nieformalnej kontroli podatkowej. Czynności sprawdzające mają na celu w zasadzie zweryfikowanie poprawności i terminowości składania deklaracji. Nie może zdarzyć się sytuacja, aby urzędnik w ramach czynności sprawdzających, ustalał, czy podatnik uzyskał dochód wystarczający do zakupu np. lokalu mieszkalnego, żądając oświadczeń osób trzecich, wyciągów z kont tych osób, sugerując, że dopiero w razie nieprawidłowości rozpoczęte zostaną czynności kontrolne.

Sprawdzeniu, czy kontrolowani wywiązują się z obowiązków wynikających z przepisów prawa podatkowego, służy **kontrola podatkowa**. W jej wyniku następuje m.in. kontrola ksiąg, deklaracji, wpłat itp. To właśnie kontrola podatkowa polega na wizycie w firmie kontrolerów urzędu skarbowego w celu skontrolowania np. prawidłowości zadeklarowanych podstaw opodatkowania w określonym okresie, czy też prawidłowości dokonanych rozliczeń w zakresie podatku VAT.

Odmianą kontroli jest **kontrola skarbową**, przeprowadzana przez Urząd Kontroli Skarbowej, potocznie nazywany policją podatkową. Kontrola skarbową dotyczy szerszego spektrum zagadnień, dotyczy np. rozliczeń z funduszami (np. ZUS, fundusz pracy itp.), a nie tylko zobowiązań podatkowych. Do małych firm prowadzonych przez osoby fizyczne UKS trafia znacznie rzadziej, niż urząd skarbowy.

W praktyce występują również **kontrole krzyżowe**, polegające na potwierdzeniu udokumentowania u podatnika transakcji wykazanych u innego kontrolowanego podatnika. Kontrola taka trwa zazwyczaj bardzo krótko i - o ile wszystkie faktury zaksięgowano - nie oznacza dla podatnika żadnych nieprzyjemności.

Należy dodać, że wprowadzenie dwóch instancji w sądach administracyjnych poprawia możliwość dochodzenia przez podatników ich praw. Istotnym jest także, że po wyczerpaniu krajowych dróg rozwiązania konfliktu na linii podatnik-Państwo możliwe jest wniesienie skargi do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Zatem obecnie podatnikom przysługuje kolejno prawo do:

- odwołania się od decyzji,
- skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego,
- skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- skargi do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.

Również przewlekłość postępowań może być przedmiotem skargi do Trybunału.

4.2. Kary za przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe

Za popełnione przestępstwa skarbowe można być ukaranym : karą ograniczenia wolności lub więzieniem. Wynika to z art. 22 par.1 Kodeksu karnego skarbowego⁴⁷.

Przestępstwo skarbowe to czyn zabroniony przez Kodeks karny skarbowy pod groźbą grzywny, kary ograniczenia wolności lub kary pozbawienia wolności.

Grzywna za przestępstwa skarbowe orzekana jest w stawkach dziennych. Jej wymiar zależy od ilości stawek dziennych i wysokości jednej stawki dziennej. Najniższa liczba stawek dziennych wynosi 10 a najwyższa 720. Natomiast stawka dzienna nie może być niższa od 1/30 części minimalnego wynagrodzenia ani też przekraczać jej czterystukrotność. Obecnie minimalne wynagrodzenie wynosi 1.317 zł⁴⁸. Daje to możliwość ustalenia stawki dziennej w granicach od 43,90 zł do 17.560 zł.

W przypadku gdy przestępstwo skarbowe zagrożone jest karą pozbawienia wolności, sąd może orzec zamiast niej **karę ograniczenia wolności**. Może to zrobić wówczas gdy orzeka równocześnie środek karny wymieniony w art.22 par.2 pkt-2-6 Kodeksu karnego

---

⁴⁷Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁴⁸Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24.07.2009r w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2010r..(M.P. z 2009r.nr 48 poz.709 ze zm.)

skarbowego⁴⁹. Są to : przepadek przedmiotów, ściągnięcie równowartości pieniężnej przepadku przedmiotów, przepadek korzyści majątkowej, ściągnięcie równowartości pieniężnej przepadku korzyści majątkowej, zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej, wykonywania określonego zawodu lub zajmowania określonego stanowiska, podanie wyroku do publicznej wiadomości. Do wymiaru kary ograniczenia wolności stosuje się odpowiednio art. 34-36 Kodeksu karnego. Oznacza to, że kara ta trwa najkrócej miesiąc a najdłużej 12 miesięcy. Natomiast za przestępstwa skarbowe, **kara pozbawienia wolności** trwa najkrócej 5 dni a najdłużej 5 lat.

Wykroczenie skarbowe to czyn zabroniony przez Kodeks karny skarbowy pod groźbą grzywny, jeżeli kwota uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie należności publicznoprawnej albo wartość przedmiotu czynu nie przekracza pięciokrotnej kwoty minimalnego wynagrodzenia w czasie jego popełnienia (obecnie 6.585 zł). Wykroczeniem skarbowym jest także inny czyn zabroniony jeżeli kodeks tak stanowi.

Sprawy większości wykroczeń skarbowych np. złożenia deklaracji po terminie, spóźnienia się z aktualizacją danych ewidencyjnych, notorycznego niepłacenia podatków w terminie, załatwiane są w postępowaniu mandatowym. W ten sposób karani są sprawcy czynów mniejszej wagi, za popełnienie których wystarczająca kara to grzywna nieprzekraczająca podwójnej wysokości minimalnego wynagrodzenia. Obecnie nie może przekroczyć 2.634 zł. Przy wymiarze grzywny uwzględnia się stosunki majątkowe i rodzinne sprawcy, jego dochody oraz możliwości zarobkowania. Nie każdy może jednak liczyć na takie potraktowanie. Warunkiem wystawienia mandatu karnego jest to, aby wina sprawcy nie budziła wątpliwości, a okoliczności popełnionego przez niego czynu były jasne. Bardzo istotnym warunkiem wystawienia sprawcy mandatu jest to, że musi on zgodzić się na jego przyjęcie.

Oto najczęściej występujące przestępstwa i wykroczenia skarbowe. :

Kodeks karny skarbowy (K.k.s.) w art. 54⁵⁰ stanowi, iż **podatnik, który uchylając się od opodatkowania** nie ujawnia właściwemu organowi przedmiotu lub podstawy opodatkowania lub nie składa deklaracji, przez co naraża podatek na uszczuplenie, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności, albo obu tym karom łącznie. Jeżeli kwota podatku narażonego na uszczuplenie jest małej wartości, sprawca podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych, gdy kwota podatku narażonego na uszczuplenie nie

---

⁴⁹ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁵⁰ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

przekracza ustawowego progu, sprawca podlega jedynie karze grzywny za wykroczenie skarbowe.

Zgodnie z art. 56 K.k.s.⁵¹ **podatnik, który składając** organowi podatkowemu albo innemu uprawnionemu organowi lub płatnikowi **deklarację lub oświadczenie podaje nieprawdę** lub zataja prawdę albo nie dopełnia obowiązku zawiadomienia o zmianie objętych nimi danych, przez co naraża podatek na uszczuplenie, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności, albo obu tym karom łącznie. Jeżeli kwota podatku narażonego na uszczuplenie jest małej wartości, sprawca podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych. Podobnie jak w art. 54 K.k.s.⁵². ustawodawca stanowi, że gdy kwota podatku narażonego na uszczuplenie nie przekracza ustawowego progu, sprawca podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe.

Bardzo częstą podstawą ukarania podatnika, w związku z **niezłożeniem deklaracji**, jest § 4 art. 56 K.k.s.⁵³, który jasno stanowi, iż karze grzywny za wykroczenie skarbowe podlega także ten podatnik, który mimo ujawnienia przedmiotu lub podstawy opodatkowania nie składa w terminie organowi podatkowemu lub płatnikowi deklaracji lub oświadczenia.

Ustawodawca sankcjonuje również **nieprowadzenie ksiąg**, art. 60 § 1 K.k.s.⁵⁴ stanowi, iż kto wbrew obowiązkowi nie prowadzi księgi, podlega karze grzywny do 240 stawek dziennych. Natomiast zgodnie z § 2 tego artykułu – kto wbrew obowiązkowi nie przechowuje księgi w miejscu wykonywania działalności lub w miejscu wskazanym przez podatnika jako jego siedziba, przedstawicielstwo lub oddział, a jeżeli prowadzenie księgi zostało zlecone biuru rachunkowemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi – w miejscu określonym w umowie z biurem rachunkowym lub w miejscu wskazanym przez kierownika jednostki, podlega karze grzywny do 240 stawek dziennych (tej samej karze podlega także ten podatnik lub płatnik, który nie zawiadamia w terminie właściwego organu o prowadzeniu księgi przez doradcę podatkowego lub inny podmiot upoważniony do prowadzenia ksiąg w jego imieniu i na jego rzecz). W wypadku mniejszej wagi sprawca powyżej przedstawionych czynów podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe.

Zgodnie z wolą ustawodawcy zawartą w art. 61 K.k.s.⁵⁵ każdy kto **nierzetelnie prowadzi księgę** podlega karze grzywny do 240 stawek dziennych (w wypadkach mniejszej wagi podlega się karze grzywny za wykroczenie skarbowe, również karze grzywny podlega ten,

---

⁵¹ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁵² Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁵³ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁵⁴ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁵⁵ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

kto wadliwie prowadzi księgę). Przypomnieć w tym miejscu należy, iż księgi rachunkowe uznaje się za rzetelne, jeżeli dokonane w nich zapisy odzwierciedlają stan rzeczywisty, księga niewadliwa to księga prowadzona zgodnie z przepisami prawa

Podstawą do ukarania podatnika często jest również art. 62 K.k.s⁵⁶., który stanowi, iż każdy **kto wbrew obowiązкови nie wystawia faktury lub rachunku** za wykonanie świadczenia, wystawia je w sposób wadliwy albo odmawia ich wydania, podlega karze grzywny do 180 stawek dziennych; wystawienie w sposób nierzetelny faktury i rachunku podlega zaostrej karze tak jak i posługiwanie się takim dokumentem, tj. podlega karze grzywny do 240 stawek dziennych. Karze grzywny do 180 stawek dziennych podlega także ten, kto wbrew obowiązкови nie przechowuje wystawionej lub otrzymanej faktury lub rachunku, bądź dowodu zakupu towarów, jak i każdy kto wbrew przepisom ustawy dokona sprzedaży z pominięciem kasy rejestrującej albo nie wyda dokumentu z kasy rejestrującej, stwierdzającego dokonanie sprzedaży. Za wymienione powyżej naruszenia w wypadkach mniejszej wagi sprawca czynu zabronionego podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe

Nierzetelność podatnika będącego płatnikiem podatku wiąże się z konsekwencjami karno-skarbowymi wyszczególnionymi w art. 78 par.1 K.k.s⁵⁷. Płatnik, który nie pobiera podatku albo pobiera go w kwocie niższej od należnej, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności do lat 2, albo obu tym karom łącznie. Zastosowanie może mieć w tym przypadku również art. 54 par 1 K.k.s⁵⁸. Podatnik, który uchylając się od opodatkowania, nie ujawnia właściwemu organowi przedmiotu lub podstawy opodatkowania lub nie składa deklaracji, przez co naraża podatek na uszczuplenie, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności, albo obu tym karom łącznie.

4.3. Unikanie odpowiedzialności – czynny żal

Sprawcy przestępstw lub wykroczeń skarbowych mogą jednak uniknąć kary. Możliwość taką przewiduje art.16 Kodeksu karnego skarbowego⁵⁹. Aby jednak szansa ta nie została zmarnowana, skruchę trzeba wyrazić w odpowiedniej formie i we właściwym czasie.

---

⁵⁶ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁵⁷ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁵⁸ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁵⁹ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

Na bezkarność mogą liczyć ci sprawcy przestępstw lub wykroczeń skarbowych, którzy po popełnieniu czynu zabronionego okażą tzw. "czynny żal", zawiadamiając urząd skarbowy o popełnieniu czynu zabronionego, ujawniając przy tym istotne okoliczności tego czynu, w szczególności wskazując osoby współdziałające w jego popełnieniu. Nie zaszkodzi dodać, że dołoży się wszelkich starań, aby podobna sytuacja nie powtórzyła się w przyszłości. Zawiadomienie to z reguły składane jest na piśmie, chociaż istnieje możliwość przekazania go ustnie do protokołu.

Sama skrucha nie wystarczy jednak, aby "czynny żal" odniósł pożądany skutek. Trzeba jeszcze wyrównać straty poniesione przez fiskusa. W wyznaczonym terminie należy uiścić w całości należność uszczuploną lub narażoną na uszczuplenie. Jak widać, warunkiem skorzystania z instytucji "czynnego żalu" nie jest zapłata tej należności w momencie składania zawiadomienia, chociaż w praktyce tak właśnie na ogół jest. Trzeba to zrobić w terminie wskazanym przez urząd. To dobra wiadomość dla tych, którzy chcą uniknąć kary za popełnienie przestępstwa lub wykroczenia skarbowego, ale nie dysponują odpowiednimi środkami na zapłatę uszczuplonej należności. Mogą bowiem wynegocjować - a przynajmniej spróbować wynegocjować - dogodny termin zapłaty.

Jeżeli czyn zabroniony nie polega na uszczupleniu lub na narażeniu na uszczuplenie należności publicznoprawnej, natomiast obowiązkowe jest orzeczenie przepadku przedmiotów, sprawca powinien złożyć te przedmioty. Kiedy nie można tego uczynić, musi uiścić ich równowartość pieniężną. Obowiązku uiszczenia równowartości pieniężnej nie nakłada się jednak, jeśli przepadek dotyczy przedmiotów, których wytwarzanie, posiadanie, obrót, przewóz, przenoszenie lub przesyłanie jest zabronione. Określa to art.29 pkt.4 Kodeksu karnego skarbowego⁶⁰.

Nad zasadnością wyrażania "czynnego żalu" można się zastanawiać w sytuacji, gdy podatnik rozliczył się na niekorzyść fiskusa, ale naprawił błąd, składając dobrowolnie korektę deklaracji czy zeznania. Zaniżenia podatku lub zawyżenia nadpłaty nie dokonał przecież umyślnie. W istocie, o popełnieniu wykroczenia lub przestępstwa skarbowego można mówić tylko wtedy, gdy sprawcy można przypisać winę. Trudno natomiast mówić, że podatnik, który dobrowolnie koryguje deklarację czy zeznanie, wcześniej świadomie chciał narazić budżet państwa na straty finansowe. Z ostrożności lepiej jednak zawiadomić urząd skarbowy o pomyłce i ujawnić wszystkie okoliczności jej popełnienia. "Czynny żal" można wówczas zawrzeć w piśmie wyjaśniającym przyczyny dokonania korekty.

---

⁶⁰ Ustawa z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

Podatnik, który złoży prawnie skuteczną deklarację wraz z uzasadnieniem przyczyny korekty oraz uiszczy w całości, niezwłocznie lub w terminie wyznaczonym przez uprawniony organ, uszczuplony lub narażony na uszczuplenie podatek może nie być pociągnięty do odpowiedzialności karnej skarbowej.

Spełnienie powyżej opisanych warunków nie zawsze jednak daje gwarancję bezkarności. "Czynny żal" trzeba jeszcze wyrazić odpowiednio wcześniej - zanim fiskus sam dowie się o popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia skarbowego. Jest on bezskuteczny, jeśli zostanie złożony w czasie, kiedy organ ścigania miał już wyraźnie udokumentowaną wiadomość o popełnieniu przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego lub po rozpoczęciu przez ten organ czynności służbowej, w szczególności przeszukania, czynności sprawdzającej lub kontroli zmierzającej do ujawnienia przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, chyba że czynność ta nie dostarczyła podstaw do wszczęcia postępowania o ten czyn zabroniony.

Nie każdy może liczyć na dobrodziejstwo płynące z „czynnego żalu”. Przepisu o niekaraniu nie stosuje się wobec sprawcy, który :

- kierował wykonaniem ujawnionego czynu zabronionego,
- wykorzystując uzależnienie innej osoby od siebie, polecił jej, wykonanie ujawnionego czynu zabronionego,
- zorganizował grupę albo związek mający na celu popełnienie przestępstwa skarbowego albo taką grupą lub związkiem kierował – chyba, że zawiadomienia dokonał ze wszystkimi członkami grupy lub związku,
- nakłaniał inną osobę do popełnienia przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego w celu skierowania przeciwko niej, postępowania o ten czyn zabroniony.

Na dobrodziejstwa "czynnego żalu" nie ma także co liczyć prowokator - sprawca, który nakłonił inną osobę do popełnienia czynu godzącego w interesy fiskalne państwa w celu skierowania przeciwko niej postępowania o ten czyn, a także osoba, która zorganizowała lub kierowała grupą albo związkiem mającym na celu popełnienie przestępstwa lub popełnianie wykroczeń skarbowych, chyba że aktu "czynnego żalu" dokonali wszyscy członkowie grupy lub związku.

4.4. Zmniejszenie kary – dobrowolne poddanie się odpowiedzialności

Ten, kto popełnił przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe, może zachować status osoby niekaranej, jeżeli dobrowolnie podda się odpowiedzialności.⁶¹ Prawomocny wyrok o zezwoleniu na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności nie podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Karnego.

Wniosek o zezwolenie na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności należy zgłosić na etapie postępowania prowadzonego przez finansowy organ postępowania przygotowawczego (urząd skarbowy, inspektora kontroli skarbowej, urząd celny). Trzeba to zrobić zanim zostanie wniesiony do sądu akt oskarżenia. Sprawca jest zresztą przed pierwszym przesłuchaniem pouczany, że przysługuje mu takie prawo. Wniosek może być złożony na piśmie lub ustnie do protokołu. Sprawca, który chce dobrowolnie poddać się odpowiedzialności, musi nie tylko zgłosić wniosek, ale również uiścić – i to łącznie – następujące kwoty⁶² : po pierwsze – należność publicznoprawną, której nastąpiło uszczuplenie w związku z popełnieniem przestępstwa lub wykroczenia skarbowego, po drugie – kwotę odpowiadającą co najmniej najniższej grzywnie grożącej za dany czyn zabroniony, po trzecie – co najmniej zryczałtowaną równowartość kosztów postępowania. Sprawca musi również wyrazić zgodę na przepadek przedmiotów co najmniej w takim zakresie, w jakim ten przepadek jest obowiązkowy. Nie zawsze kończy się na dolegliwościach finansowych. Jeżeli za czyn którego dotyczy sprawa, przewidziane jest obowiązkowe orzeczenie przepadku przedmiotów, sprawca musi wyrazić zgodę na ich przepadek. Gdy nie może złożyć tych przedmiotów musi uregulować ich równowartość pieniężną. Po wypełnieniu przez sprawcę określonych obowiązków, finansowy organ postępowania przygotowawczego wnosi do sądu – zamiast aktu oskarżenia – wniosek o udzielenie zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności. Sąd może udzielić zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności, jeżeli wina sprawcy i okoliczności popełnienia przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego nie budzą wątpliwości. Udzielenie takiego zezwolenia nie wchodzi w rachubę, gdy przestępstwo skarbowe zagrożone jest karą ograniczenia wolności albo więzienia.

---

⁶¹Art.17 i art.142-149 Ustawy z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

⁶²Art. 17 K.k.s. Ustawy z dnia 10.09.1999r. Kodeks Karny skarbowy (t.jedn. Dz.U. z 2007r. nr 111 poz.765 ze zm.)

WNIOSKI KOŃCOWE

W niniejszej pracy posłużono się głównie przepisami prawa dokonując ich omówienia i analizy pod kątem optymalizacji płacenia podatku dochodowego od osób fizycznych. Główny nacisk położono na sposoby obniżenia podatku wynikające z analizy przepisów prawa podatkowego. Zebrany materiał pozwolił na wyciągnięcie szeregu wniosków, przytoczonych poniżej.

W prowadzonej działalności podatnik powinien uwzględniać koszty podatkowe w rzeczywistej i zgodnej z prawem wysokości. Jeżeli działalność okaże się nierentowna z powodu obciążeń podatkowych – pomyśleć nad sensem przedsięwzięcia albo obniżyć pozostałe koszty. Nigdy nie wolno nawet myśleć o zyskach, jakie przyniosłyby działania niezgodne z prawem. Partnerzy nielegalnych rozwiązań biznesowych mogą okazać się bandytami. Należy zatrudnić odpowiedzialnego księgowego i doświadczonego doradcę. Liczy się zarówno przejęcie przez nich odpowiedzialności za błędy rachunkowe i podatkowe, jak również ich wiedza, która pozwoli zaplanować rozwój przedsięwzięcia bez zbytniego ryzyka spowodowanego brakiem profesjonalizmu. Należy stworzyć podatkowy model funkcjonowania przedsięwzięcia, i opracować podatkowy model postępowania. W razie wątpliwości podatkowych należy wystąpić do organu upoważnionego przez Ministra Finansów z wnioskiem o wydanie interpretacji indywidualnej (druk ORD-IN)⁶³ i ⁶⁴. Podatnik powinien również zadbać o prawidłowość dokumentacji podatkowej, podnosić swoją wiedzę i kształcić pracowników - chociażby w podstawowym zakresie. Pieniądze zainwestowane w pracownika przyniosą oszczędności w czasie kontroli podatkowej – większość dokumentów będzie wówczas wystawiona poprawnie.

Należy również dążyć do zmiany nastawienia organów państwa do problemu szarej strefy. Koniecznych jest wiele zmian prawnych i systemowych. Niektóre z nich to :

Polscy podatnicy – osoby fizyczne i przedsiębiorcy – powinni być przekonani, że podatki powinno się płacić. Muszą być przekonani, że płacone przez nich podatki nie są marnotrawione i wydawane bez sensu. Konieczna jest uczciwość i transparentność w kontakcie władzy z obywatelami, konieczna jest reforma finansów publicznych oraz skuteczne wdrożenie budżetów zadaniowych. To zadanie najważniejsze i jednocześnie najtrudniejsze do

---

⁶³ Rozporządzenie Min.Fin. z dnia 20.06.2007r. w sprawie upoważnienia do wydawania interpretacji przepisów prawa podatkowego (Dz.U z 2007r. nr 112, poz.770 ze zm.)

⁶⁴ Art.14b § 7 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005 r. nr 8, poz.60, ze zm.)

zrealizowania – żadnej straty nie jest tak trudno odzyskać jak straconego zaufania.

Należy rozważyć wprowadzenie jasnych reguł dotyczących zachowania organów podatkowych wobec podatników. W szczególności pożądana jest rozsądna polityka wobec podatników przeżywających przejściowe problemy – rozkładanie na raty czy też umorzenie części lub całości podatku w zamian za np. utrzymanie miejsc pracy.

Zakazane powinny być działania organów podatkowych fundamentalnie podważających zaufanie podatników do państwa, takich jak:

- wszczynanie postępowania kontrolnego wobec podatników, którzy złożyli wnioski o wydanie wiążącej interpretacji prawa podatkowego;
- wszczynanie egzekucji wobec podatników, którzy złożyli wniosek o rozłożenie podatku na raty;
- stosowanie przez organy podatkowe różnego rodzaju tricków prawnych mających na celu np. zapobieżenie przedawnienia zobowiązania podatkowego np. poprzez wszczynanie nieuzasadnionych postępowań karno-skarbowych.

Pozapłacowe obciążenia pracy powinny być zmniejszone. W wielu przypadkach to właśnie sięgające blisko 100 procent obciążenie pracy podatkami oraz składkami ubezpieczeniowymi wypycha pracodawców i podatników w szarą strefę.

W przypadku oszustw związanych z zatrudnieniem istotne jest:

- przecięcie opartej na strachu przed organami podatkowymi solidarności pomiędzy pracodawcą i pracownikiem.
- ułatwienie osobom fizycznym zawierania umów o pracę z osobami zatrudnionymi przy gospodarstwie domowym (sprzątanie, opieka nad dziećmi etc.)

W przypadku oszustw związanych z ukrywaniem obrotu ważne jest:

- mądre upowszechnienie obowiązku stosowania kas fiskalnych (lub innych obowiązkowych sposobów ewidencjonowania obrotu).
- profesjonalizacja służb kontrolnych oraz jak najszersza możliwość stosowania zakupu kontrolowanego.
- poszerzanie zakresu transakcji, przy których obowiązkowa jest płatność za pomocą rachunku bankowego (lub karty kredytowej).
- stworzenie osobom fizycznym możliwości skorzystania z ograniczonej ulgi podatkowej w związku z korzystaniem z usług osób pracujących na rzecz podatnika w domu (opieka nad dziećmi, korepetycje, etc.). Obecnie ponad 90 proc. tego typu działań pozostaje w szarej strefie. Możliwość odliczenia np. 10 proc. poniesionych kosztów spowodowałaby wyjście

części z nich z szarej strefy, wciąż przynosząc Skarbowi Państwa istotną nadwyżkę przychodów nad kosztami

- jednym z najciekawszych i najskuteczniejszych metod stosowanych na świecie w celu zwiększenia ilości transakcji rejestrowanych za pośrednictwem kas fiskalnych są tzw. "loterie paragonowe". W skrócie polega to na tym, że każdy paragon wydany z każdej kasy fiskalnej w kraju jest jednocześnie losem, który może uczestniczyć w losowaniu wielu cennych nagród fundowanych przez Skarb Państwa. W krajach, w których zdecydowano się na zorganizowanie takiej loterii ilość transakcji ewidencjonowanych na kasach fiskalnych rosła skokowo nawet o kilkanaście procent.

- W przypadku fikcyjnych kosztów oraz innych oszustw podatkowych istotne jest poszerzenie zakresu transakcji, w przypadku których zapłata za pośrednictwem banku jest obowiązkowa oraz stała kontrola prewencyjna. "Sprzedaż kosztów" jest działalnością, która wymaga reklamy. Informacje nt. tej działalności trafiają najczęściej do nieuczciwych podatników, ale rzadko się słyszy, aby trafiły do wiadomości organów podatkowych.

- Powinno się dążyć do ograniczenia transferu zysków za granicę W przypadku większych firm, gdy podatnik ma duży dochód do opodatkowania, często bywają wykorzystywane struktury międzynarodowe. Najczęstszy i najprostszy mechanizm polega na tym, że zagraniczna spółka założona w kraju o niskim opodatkowaniu (np. na Cyprze lub w Luksemburgu) "świadczy" usługi niematerialne na rzecz polskiego podmiotu, np. doradcze, związane z zarządzaniem etc. Transfer zysku z jurysdykcji polskiej do cypryjskiej lub luksemburskiej powoduje znaczący spadek całkowitego obciążenia podatkowego

Najbardziej dziwi to, że od wielu lat fiskus pozostaje wobec powyżej opisanych praktyk kompletnie bezradny. Publikowane co roku wytyczne ministerstwa finansów do kontroli podatkowych i skarbowych koncentrują się zazwyczaj na coraz to bardziej wymyślnych metodach przyłapywania uczciwych podatników na mniejszych lub większych potknięciach i pomyłkach. Problem systemowy, szkodzący całej polskiej gospodarce, wydaje się pozostawać praktycznie poza obszarem zainteresowania fiskusa.

Na drobnych oszustwach podatkowych można sporo zaoszczędzić. Łatwo jednak przekroczyć pewną granicę, a dalej nie ma już drobnych oszustw, zaczyna się przekupywanie urzędników, oszustwa na dużą skalę, przemyt na dużą skalę – a wszystko nadal uzasadniane jest nieludzkimi wysokimi podatkami. Ponadto zyski z przestępstwa mogą stać się zasadniczym celem prowadzonej działalności gospodarczej. Drobny oszust stanie się w sposób dla siebie niezauważalny zwykłym oszustem, który w razie wpadki nie otrzyma już grzywny, lecz wyrok bez zawieszenia. Każde rozwiązanie ma bowiem wiele słabych stron, a świadkowie

nielegalnych działań pojawiają się nie wiadomo skąd i składają obciążające podatnika zeznania. Alternatywą jest nawiązanie współpracy z renomowaną kancelarią doradztwa podatkowego, która pomoże obniżyć podatki metodami legalnymi. I jest to jedyna droga, która gwarantuje emeryturę na wolności.

W razie kontroli należy przekazać dokumentację kontrolerom za pokwitowaniem i nie myśleć o wynikach kontroli. Są one niezależne od podatnika . Od decyzji podjętych w wyniku kontroli zawsze można się odwołać. Zawsze należy płacić zobowiązania podatkowe i inne należności budżetowe w terminie. Podatek nie opłacony w terminie powróci z odsetkami w najmniej spodziewanym momencie. Czasem w ramach egzekucji.

Podatki to tylko pieniądze. Nie warto z ich powodu być karanym lub zapaść na zdrowiu.

SPIS TABEL

1. Skala podatku dochodowego od osób fizycznych na 2010 r. ....str. 10
2. Działania minimalizujące obciążenie przedsiębiorstw podatkiem dochodowym .....str. 12
3. Porównanie amortyzacji samochodu osobowego obliczonej wg stawki 20 % z obliczeniem wg stawki 10 % z uwzględnieniem wpływu na dochód ze sprzedaży .....str. 17

BIBLIOGRAFIA

Publikacje książkowe

1. B.Adamiak, J.Borkowski, J.Zubrzycki, R.Mastalski *Ordynacja podatkowa-Komentarz 2010* - Oficyna Wydawnicza Unimex Wrocław 2010.
2. A.Babiarz, B.Dauter, B.Gruszczynski, R.Hauser, A.Kabat, M.Niezgódka-Medek *Ordynacja Podatkowa.- Komentarz* - LexisNexis Warszawa 2010.
3. A.Bernal *Zjawisko uchylania się od podatków dochodowych i metody jego ograniczania* - Wydawnictwo Difin Warszawa 2008.
4. J.Brolik *Urzędowe interpretacje prawa podatkowego* – LexisNexis Warszawa 2009.
5. R.Kubacki *Leksykon podatku dochodowego od osób fizycznych - 2010* – Oficyna Wydawnicza Unimex Wrocław 2010.
6. J.Marcinuk *Podatek dochodowy od osób fizycznych 2010* – Wydawnictwo C.H.Beck Warszawa 2010.
7. W.Maruchin *System podatkowy* – Vizja Press&IT Warszawa 2009.
8. R.Mastalski *Stosowanie prawa podatkowego* – Oficyna Wolters Kluwer Polska Warszawa 2010.
9. A,Nita *Czynnik czasu w prawie podatkowym, studium z dziedziny zobowiązań podatkowych* - Wydawnictwo Arche Gdańsk 2007.
10. M.Poszwa *Zarządzanie podatkami w małej średniej firmie* – Wydawnictwo C,H.Beck Warszawa 2007.
11. R.Rosinski. *Polski system podatkowy, poszukiwanie optymalnych rozwiązań* - Wydawnictwo Difin Warszawa 2010.
12. J.Szlezak-Matuszewicz *Zarządzanie podatkami* – Wydawnictwo Szkoła Główna Handlowa Warszawa 2008

Akty prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.04.1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr78 poz.483 ze zm.)
2. Ustawa z dnia 29.08.1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005 r. nr 8 poz.60 ze zm.)
3. Ustawa z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2010 r. nr 51 poz.307)
4. Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o kontroli skarbowej (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r. nr 8 poz.65 ze zm.)
5. Ustawa z dnia 10.09.1999 r. Kodeks karny skarbowy (tekst jednolity Dz.U. z 2007 r. nr 111 poz.765 ze zm.)
- 6.. Ustawa z dnia 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r. nr 16 poz.93 ze zm.)
7. Ustawa z dnia 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity Dz.U. z 2007 r. nr 155 poz.1095 ze zm.)
8. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26.08.2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. z 2003 r. nr 152 poz.1475 ze zm.)
9. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22.08.2005 r. w sprawie naliczania odsetek za zwłokę oraz opłaty prolongacyjnej, a także zakresu informacji, które muszą być zawarte w rachunkach (Dz.U. z 2005r. nr 165 poz.1373 ze zm.)
10. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20.06.2007 r. w sprawie upoważnienia do wydawania interpretacji przepisów prawa podatkowego (Dz.U. z 2007 r. nr 112 poz.770 ze zm)
11. Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24.07.2009 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2010 r. (M.P. z 2009r. nr 48 poz.709 ze zm.)
12. Oświadczenie Ministra Finansów z dnia 29.06.2009 r. w sprawie stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych oraz obniżonej stawki odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych (M.P. z 2009 r. nr 41 poz.654)